

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE

FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

Evidenčné číslo:105003/B/2020/36109009466192900

SÚČASNÁ ZAHRANIČNÁ POLITIKA MAĎARSKA

Bakalárska práca

2020

Noémi Tóthová

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

SÚČASNÁ ZAHRANIČNÁ POLITIKA MAĎARSKA

Bakalárska práca

Študijný program: Medzinárodné ekonomické vzťahy
Študijný odbor: Ekonomia a manažment
Školiace pracovisko: Katedra medzinárodných politických vzťahov
Vedúci záverečnej práce: PhDr. Peter Csányi, PhD.

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne a že som uviedla použitú literatúru.

Dátum: 18. 05. 2020

.....

Pod'akovanie

Ďakujem vedúcemu bakalárskej práce PhDr. Petrovi Csányimu, PhD. za cenné, odborné rady a usmernenie počas konzultácií. A v neposlednom rade ďakujem za jeho ochotu a pomoc, ktorú mi poskytol pri písaní záverečnej práce.

ABSTRAKT

TÓTHOVÁ, Noémi: *Súčasná zahraničná politika Maďarska*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov. Katedra medzinárodných politických vzťahov. – Vedúci záverečnej práce: PhDr. Peter Csányi, PhD. – Bratislava: FMV EU, 2020, 56 s.

Cieľom záverečnej práce je charakterizovať súčasný stav zahraničnej politiky Maďarska a analyzovať jeho stratégie a ciele, ktorými vykonáva zahraničnú politiku. Súčasný stav budeme porovnávať s obdobím pred desiatimi rokmi, keď nastali zmeny v maďarskej politike. Medzi čiastkové ciele našej práce patria charakteristiky vzťahov Maďarska s Európskou úniou, s Vyšehradskou štvorkou a s krajinami mimo Európskej únie. Vybrali sme si nasledujúce krajiny: Rusko, Spojené štáty a Turecko. Práca je rozdelená do piatich kapitol. V prvej kapitole charakterizujeme súčasné ekonomické a politické postavenie Maďarska. V druhej kapitole sú zadefinované ciele a metodika práce a metódy skúmania. V tretej kapitole opisujeme vzťah Európskej únie s Maďarskom v desaťročnom vymedzení. Štvrtá kapitola obsahuje postavenie Maďarska vo Vyšehradskej štvorke, a postavenie integrácie počas migračnej krízy. Záverečná kapitola sa zaoberá vymedzením vzťahov Maďarska so štátmi mimo EÚ ako aj s migračnou krízou.

Kľúčové slová: Maďarsko, zahraničná politika, Európska únia, Vyšehradská štvorka, illiberálna demokracia, migrácia, východné otvorenie.

ABSTRACT

TÓTHOVÁ, Noémi: *Current Foreign Policy of Hungary*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of international relations. Department of International Political Relations. – Supervisor of the Thesis: PhDr. Peter Csányi, PhD. – Bratislava: FMV EU, 2020, 56 p.

The main objective of the final thesis is to characterize the current foreign policy of Hungary and to analyze its strategies and goals by which it pursues foreign policy. We will compare the current situation with the period ten years ago, when there were changes in Hungarian politics. The partial goals of our final thesis include the characteristics of Hungary's relations with the European Union, with the Visegrad Group and with countries outside the European Union. We chose the following countries: Russia, the United States, and Turkey. The thesis is divided into five chapters. In the first chapter we characterize the current economic and political position of Hungary. The second chapter defines the objectives and methodology of the work and research methods. In the third chapter we describe the European Union's relations with Hungary in a ten-year definition. The fourth chapter contains the position of Hungary in the Visegrad Group, and the position of the integration during the migration crisis. The final chapter deals with the definition of Hungary's relations with non-EU countries as well as with the migration crisis.

Key words: Hungary, foreign policy, European Union, Visegrád Group, illiberal democracy, migration, Eastern Opening

OBSAH

Úvod.....	9
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí	10
1.1. Charakteristika základných ekonomických informácií Maďarska	10
1.2. Súčasný illiberálny zariadenie vlády	11
1.2.1. Obdobie vytvárania druhej Orbánovej vlády	11
1.2.2. Konceptné základy vlády	12
1.2.3. Nové smerovanie vlády	13
2 Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania	16
3 Vzťahy Maďarska s Európskou úniou	18
3.1. Prvých 10 rokov Maďarska v EÚ	18
3.2. Postoj novej maďarskej vlády k EÚ po parlamentných voľbách 2010.	20
3.2.1. Predsedníctvo Maďarska v Rade EÚ	21
3.2.2. Nová zahraničnopolitická stratégia Maďarska	22
3.3. Ako hodnotí Európska rada pre zahraničné vzťahy postoj Maďarska k EÚ v roku 2019? ...	24
3.4. Spor Maďarska v Európskom parlamente	25
3.4.1. Pozastavenie členstva Fidesz v EPP	26
4 Vzťahy Maďarska s krajinami V4.....	28
4.1. Riešenie migračnej krízy	30
4.2. Postavenie Maďarska vo V4 v súčasnosti	32
5 Vzťahy Maďarska s krajinami mimo EÚ.....	34
5.1. Snahy Maďarska o viacrozmernú zahraničnú politiku.....	34
5.2. Vzťahy Maďarska a USA.....	35
5.3. Pozícia Maďarska v NATO.....	37
5.4. „Východné otvorenie“	39
5.4.1. Ruská podpora v Maďarsku	41
5.4.2. Turecko	42
5.5. Problémy s migráciou	44
5.5.1. Európska migračná kríza a Maďarsko	45
5.5.2. Migračná politika Maďarska	46
Záver.....	49
Zoznam použitej literatúry	51

Zoznam obrázkov, tabuliek a grafov

Tabuľka 1 – Porovnanie základných ekonomických ukazovateľov z roku 2010 a 2019

Zoznam použitých skratiek

EÚ	Európska únia
EK	Európska komisia
EPP	Európska ľudová strana (European People's Party)
V4	Vyšehradská skupina
NATO	Organizácia Severoatlantickej zmluvy (North Atlantic Treaty Organization)
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development)
WTO	Svetová obchodná organizácia (World Trade Organization)
CEFTA	Stredoeurópska dohoda o voľnom obchode (Central European Free Trade Agreement)
MMF	Medzinárodný menový fond
CEU	Central European University
PiS	Právo a spravodlivosť (Prawo i Sprawiedliwość)
ESVČ	Európska služba pre vonkajšiu činnosť
USHBC	Obchodná rada USA – Maďarsko (US-Hungary Business Council)
OBSE	Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe

Úvod

Až donedávna medzi politológmi nevznikol konsenzus o presnej povahe maďarského politického systému po roku 2010. V prvých dvoch rokoch po novej ústave, ktorú zástupcovia strany Fidesz prijali v roku 2011 a vstúpila do platnosti v roku 2012, by sa režim mohol opísať jedným z ponížujúcich konceptov demokracie. V tom čase mnohí tvrdili, že režim možno považovať za demokratický, pokiaľ zaručuje slobodné voľby. Od jednostranných úprav ústavy v roku 2013 alebo od nespravodlivých volieb v roku 2014, patrí maďarský politický systém do kategórie nedemokratických režimov. Orbánov režim vďaka svojim doteraz prehliadnutým vlastnostiam patrí do špecifickej triedy hybridných režimov. Unikátna povaha maďarského režimu, ktorá ho robí novým modelom hybridného režimu, vyvoláva otázku, či charakteristiky tohto režimu umožňujú prispievať do komparatívnych teórií politických režimov.

Tento illiberálny systém koordinuje nielen vnútornú politiku Maďarska, ale aj všetky ostatné rezorty v štáte, medzi ktorými patrí aj zahraničná politika. Všetky zvláštne črty súčasnej maďarskej vlády sa odrážajú na ich zahraničnej politike. Nové vzťahy, ktoré nadväzujú, postavenie voči Európskej únii, riešenie migračnej krízy a všeobecné vzťahy so susednými krajinami odzrkadľujú súčasné zariadenie vlády. Presne tieto nezvyčajné vzťahy a kroky maďarskej zahraničnej politiky sa snažíme opísať v záverečnej práci.

Hlavným cieľom bakalárskej práce je charakterizovať súčasný stav zahraničnej politiky Maďarska a analyzovať jeho stratégie a ciele, ktorými vykonáva zahraničnú politiku. Pre lepšiu analýzu sme určili aj ďalšie parciálne ciele, ako: charakteristika vzťahov Maďarska a Európskej únie, komparácia Maďarska vo Vyšehradskej skupine v roku 2010 a dnes, a charakteristika vzťahov Maďarska s krajinami mimo EÚ – Rusko, USA, Turecko.

Pre lepšie pochopenie témy je nutné oboznámiť čitateľa s pojmom illiberálna demokracia, ktorá je vymedzená v prvej kapitole. V tejto kapitole sa nachádza aj stručná charakteristika ekonomickej situácie v Maďarsku. Následne opisujeme vzťahy Maďarska s Európskou úniou v desaťročnom vymedzení. V ďalšej kapitole je uvedené postavenie Maďarska v skupine V4 a dôraz sme kládli na postavenie V4 počas migračnej krízy. Záverečná kapitola obsahuje vzťahy Maďarska s krajinami mimo EÚ a taktiež sme analyzovali politiku východného otvárania.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

1.1. Charakteristika základných ekonomických informácií Maďarska

Maďarsko je stredoeurópska krajina, ktorej severná hranica sa dotýka našej republiky. Prevažne rovinatá krajina, ktorá susedí s Rakúskom, Slovinskom, Chorvátskom, Srbskom, Rumunskom, Ukrajinou a už spomínaným Slovenskom. Je pomerne malá krajina s rozlohou 93 030 km². Obyvateľstvo za posledných desať rokov pokleslo z 10,045 miliónov na 9,772 miliónov. Národnou menou je forint, ktorý bol zavedený do obehu v roku 1946. Maďarsko je parlamentná republika s predsedom vlády – premiérom, ktorý má výkonnú moc, a hlavou štátu – prezidentom, ktorý plní najmä reprezentatívne úlohy. Vychádzajúc z Ústavy Maďarskej republiky zákonodarná moc je zverená výlučne parlamentu, ktorý sa v Maďarsku nazýva Národné zhromaždenie. Z hľadiska ekonomiky môžeme charakterizovať rok 2018 ako najlepší rok za posledných 10 rokov. V tomto roku maďarské hospodárstvo dosiahlo rast HDP 4,6%, čo je 2- krát viac ako je európsky priemer. Hospodárstvo Maďarska sa vyvíjalo pozitívne vďaka prílevu finančných prostriedkov z kohéznych fondov Európskej únie a zároveň v dôsledku poklesu svetových cien energií. Hlavným motorom pre rast hospodárstva bola domáca spotreba. Investície do fixného kapitálu taktiež rástli. Maďarsko je na 8. mieste vo svete ako najoblúbenejšia investičná destinácia. Maďarsko má jednu z najnižších daní z príjmov fyzických osôb ako aj právnických osôb a stále klesajú odvody do sociálneho fondu.

Po studenej vojne a páde Sovietskeho zväzu sa snažilo Maďarsko – tak ako aj ostatné postkomunistické krajiny – pretransformovať na trhovú ekonomiku a taktiež byť členom medzinárodných organizácií a integrácií. Tieto ciele sa dosiahli v priebehu 10 rokov, a dnes je Maďarsko členom najvýznamnejších medzinárodných organizácií ako Európska Únia, NATO, OECD, WTO. Ďalej je aj členom skupiny V4, – Vyšehradská štvorka – ktorá je zoskupením štyroch susedných stredoeurópskych štátov.¹

¹Ekonomická informácia o teritóriu. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-20]. Dostupné na: <https://www.mzv.sk/documents/10182/620840/Ma%C4%8Farsko++ekonomick%C3%A1+inform%C3%A1cia+o+terit%C3%B3riu+2019>

Tabuľka 1 Porovnanie základných ekonomických ukazovateľov z roku 2010 a 2019

Ukazovatele	2010	2019
Obyvateľstvo	10,014,324	9,772,756
Ročné HDP	130,136 mil.\$	170,410 mil.\$
HDP per capita	13,074 \$	16,503 \$ (2018)
Miera nezamestnanosti	11,17 %	3,46 %
Miera inflácie	4,87 %	3,37 %
HDI index	0,826	0,845

Zdroj: vlastné spracovanie

V tabuľke môžeme vidieť základné ekonomické ukazovatele krajiny. Hrubý domáci produkt po menších poklesoch každoročne výrazne rástol. Pri ukazovateli HDP na obyvateľa bol tiež jeden výrazný pokles v roku 2012 a od vtedy rastie každoročne o 500\$. V miere nezamestnanosti si všímame najväčší pokles, čo znamená pozitívum pre štát. Krajina sa zlepšuje každoročne a to vykazuje aj index ľudského rozvoja a od roku 2010 sa podarilo Maďarsku zo 108. miesta sa posunúť na 45. miesto vo svetovom rebríčku.²

1.2. Súčasné illiberálne zariadenie vlády

1.2.1. Obdobie vytvárania druhej Orbánovej vlády

V období rokov 1990 až 2010 bolo Maďarsko fungujúcou liberálnou demokraciou, keď sa posudzovalo podľa zásad a praktík modernej demokracie západného typu. V roku 2011 sa demokracia v Maďarsku dostala do krízy. Nezmysla úplne, ale bola v hlboknej kríze. Vládnuca strana Fidesz pod vedením Orbána, dokázala zničiť zložky liberálnej demokracie založenej na konsenze v mene väčšinovej demokracie. Orbán však zašiel ešte ďalej, pretože odstránenie nezávislých inštitúcií zmenilo túto, takzvanú majoritnú demokraciu na vysoko centralizovaný, neliberálny režim.

Tento anti-liberálny, nedemokratický obrat sa nevynoril z ničoho nič, išlo o priamu reakciu na hektické, nesúdržné reformy uskutočnené v rokoch 2006 až 2010, ako aj na následnú korupciu a hospodársku krízu. Vzostup Orbánovho režimu má tiež hlbšie korene, ktoré poukazujú na štrukturálne, kultúrne a politické faktory, ktoré sa vyvíjali v tomto období. Medzi tieto faktory patria skorá inštitucionalizácia konsenzu kvalifikovanej

²<https://data.worldbank.org/country/hungary>

väčšiny, ktorá bránila reformám v posledných dvoch desaťročiach, množstvo neformálnych praktík, od daňových únikov po financovanie politických strán, ktoré zastavili formálne budovanie demokratických inštitúcií. A nakoniec neúspech hospodárskych reforiem spôsobil, že krajina bola bezbranná voči globálnej finančnej kríze, ktorá sa objavila v roku 2008.³

Svetová finančná kríza, ktorá sa začala na jeseň roku 2008, sa dostala do Maďarska v čase, keď vláda čoraz viac strácala svoju domácu politickú dôveryhodnosť. Výsledkom bola zlá situácia maďarskej ekonomiky. Iba dohoda s MMF a rýchla pôžička z fondu dokázali zachrániť Maďarsko. Rezignácia premiéra Ferenc Gyurcsány na jar 2009 bola priamym dôsledkom hospodárskej krízy. Všetkým bolo zrejmé, že počas parlamentných volieb v roku 2010 by socialistické a liberálne sily utrpeli vážne straty. Ukázalo sa teda, že socialisticko-liberálna koalícia vyčerpala svoje politické rezervy. Vláda sa tak oslabil, zaťažená požiadavkami politického riadenia a vážnou nedôverou, ktorú u ľudí vyvolala byrokracia. V dôsledku toho sa do roku 2010 vláda stala bezbrannou voči rozvíjajúcim sa autokratom.⁴

1.2.2. Koncepčné základy vlády

Politika premiéra Viktora Orbána spočíva na pilieroch národného zjednotenia, centrálnej arény moci, zmeny elít, mocenskej politiky a obdobia revolučných okolností. Takmer všetky dôležité správy Orbána sú založené na pojme národné zjednotenie. Naznačuje, že národ slúži ako bašta, ktorá ponúka ochranu pred týmito silami. Myšlienka národného zjednotenia ďalej tvrdí, že Maďari žijúci mimo Maďarska nie sú menšinami, ale plnoprávnymi členmi maďarského národa so zodpovedajúcimi právami a výsadami. Týmto Maďarom sa na požiadanie udeľuje maďarské občianstvo bez ohľadu na to, kde žijú, a teda sa im automaticky udeľujú hlasovacie práva. Orbán je presvedčený, že občianske právo na slobodu, členstvo v Európskej únii a byť politickým spojencom Západu sú dôležité iba vtedy, ak nie sú v rozpore s prioritami národného zjednotenia. Vládna politika sa nezakladala na žiadnej jednotnej ideológii, pretože podľa predsedu vlády sa éra ideológií skončila. Orbán interpretoval svoje volebné víťazstvo ako revolučné. To umožnilo

³BOZÓKI, András. "The Transition from Liberal Democracy: The Political Crisis in Hungary" [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-25]. Dostupné na: www.mediationsjournal.org/articles/the-transition-from-liberal-democracy.

⁴JAKAB, András. – URBÁN, László. *Hegymenet. Társadalmi és politikai kihívások Magyarországon*. Budapest: Osiris Kiadó, 2017, 469 s. ISBN 9789632762869

Orbánovi, ktorý má k dispozícii dvojtretinovú parlamentnú väčšinu, využiť výnimočné metódy uplatňovaním nárokov na výnimočné okolnosti, t.j. „revolučný stav“. V dôsledku toho Orbán nasadil bojovú, útočnú taktiku, presadzoval legislatívu cez parlament, ktorá rýchlo a systematicky prestavovala celý verejný právny systém.

Aj keď Fidesz počas svojej kampane v roku 2010 mlčal o najdôležitejších úlohách, ktoré by musel splniť po svojom očakávanom víťazstve, keď bol pri moci, Orbán začal budovať nový systém, ktorý nahradí „turbulentné desaťročia“ liberálnej demokracie. Ako prvý krok vydal vyhlásenie o vnútroštátnej spolupráci. Podstatou nového systému je, že ktokoľvek môže byť súčasťou „národnej spolupráce“, kto súhlasí s vládou. Tí, ktorí nesúhlasia, však nemôžu byť súčasťou systému, pretože tento systém je založený na podriadení sa vládnucej strane.⁵

1.2.3. Nové smerovanie vlády

V roku 2014 predseda maďarskej vlády, Viktor Orbán, uviedol, že jeho krajina končí liberálnou demokraciou. Dodal, že Rusko, Turecko a Čína sú úspešnými príkladmi typu illiberálneho štátu založeného na národných základoch, ktorým sa chce stať Maďarsko. Chválil sa tým, že členstvo v Európskej únii nie je prekážkou pri budovaní takéhoto štátu. Orbán, dlhoročný obdivovateľ Vladimíra Putina, je sledovaným aktérom a politikom Európskej únie od víťazstva vo voľbách v roku 2010, keď jeho strana Fidesz vyhrala voľby. Odvtedy vláda Orbána podnikla kroky na oslabenie právneho štátu, slobody prejavu, útočila na mimovládne organizácie a zvýšila výkonnú moc. Keď maďarský ústavný súd v roku 2012 zrušil niektoré zákony, ktoré zaviedla vláda Orbána, vláda ich jednoducho zaviedla znovu ako ústavné zmeny. Nový zákon, ktorý ukladá daň z príjmu z reklamy až do výšky 40 percent, je zameraný priamo na ochromenie maďarskej jednotky skupiny RTL, jedného z mála kanálov v Maďarsku, ktorý neprekonáva vládnu líniu. Počas parlamentných volieb využíval štátne prostriedky na volebnú kampaň a firma, ktorá bola spojená so stranou Fidesz zmanipulovala voľby.⁶

Európska únia tieto kroky odsúdila. V roku 2014 Benátska komisia, poradný orgán pre práva Rady Európy, zverejnila kritickú správu o maďarských ústavných zmenách.

⁵BOZÓKI, András : “The Transition from Liberal Democracy: The Political Crisis in Hungary ” [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-25]. Dostupné na: www.mediationsjournal.org/articles/the-transition-from-liberal-democracy.

⁶ZGUT, Edit – CSEHI, Robert : Populizmus v Maďarsku a Poľsku: Rovnaké tóny, odlišný orchester. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-02-13]. Dostupné na: <https://euractiv.sk/section/buducnost-eu/opinion/populizmus-v-madarsku-a-polsku-rovnake-tony-odlisny-orchester/>

Neelie Kroes, viceprezidentka Európskej komisie zodpovedná za digitálnu agendu, tvrdo kritizovala daň z reklamy a označila ju za hrozbu pre slobodnú tlač, ktorá je základom demokratickej spoločnosti. Európska komisárka pre spravodlivosť Viviane Redingová uviedla, že Európska únia by mala zvážiť pozastavenie hlasovacích práv Maďarska v Európskej rade, čo je opatrenie, ktoré sa únia zdráha prijať.⁷

V roku 2017 vláda schválila zákon, ktorý stanovuje prísnejšie podmienky akreditácie zahraničných univerzít, čo je opatrenie, ktoré bolo cielené voči jedinej inštitúcii, ktorou je Stredoeurópska univerzita v Budapešti (CEU). Vláda zmenila licenčné zákony pre zahraničné univerzity a tvrdila, že škola musí byť znovu akreditovaná. Jedna z najlepších akademických inštitúcií v strednej a východnej Európe bola založená Orbánovým nepriateľom, Georgeom Sorosom, proti ktorému Orbánov režim vyvoláva nenávisť a propagandistické snímky pripomínajú najhoršie obdobia európskej histórie. Súčasťou vládnej kampane proti Sorosovi bola táto univerzita, ktorú založil v roku 1991 ako akademickú inštitúciu v západnom štýle zameranú na pomoc pri prechode regiónu k demokracii. CEU sa pokúsila o prispôsobenie sa, ale napriek úsiliu amerického veľvyslanca rokovať o uznesení a tlaku zo strany amerického kongresu v decembri 2018 univerzita vyhlásila, že bude musieť v januári presunúť väčšinu svojich operácií do Viedne, hoci budapeštiansky areál zostáva otvorený. "V Maďarsku je zákon nástrojom moci," uviedol vo svojom oznámení rektor univerzity Michael Ignatieff. Povedal, že: „Vyzerá to ako zákon, znie to ako zákon, chodí a rozpráva ako zákon, ale je to len kus svojvoľného uváženia.“ Napriek úsiliu CEU v dobrej viere vyrovnáť sa s týmito novými prekážkami, vláda odmietla podpísať novú dohodu, ktorá by škole umožnila prijať nových študentov.⁸

Obhajcovia Orbána hovoria, že ľudia ho nepodporujú pre jeho populizmus, ale kvôli dobrému vedeniu hospodárstva. Dlh verejnej správy a rozpočtový deficit klesajú počas Orbánovej vlády, rating krajiny sa zvyšuje, rast sa od roku 2010 takmer štvornásobne zvýšil. Zároveň podľa svetových ukazovateľov, správ a riadenia Svetovej banky korupcia za Orbána výrazne vzrástla.

Orbán nielenže modeluje svoj nový illiberálny režim podľa režimu suverénnej demokracie Vladimíra Putina, ale aktívne s ním spolupracuje vo forme hmatateľných

⁷A Test for the European Union. . [elektronický zdroj]. [cit. 2020-02-13]. Dostupné na: [https://www.nytimes.com/2014/08/02/opinion/a-test-for-the-european-union.html?_r=3#_="](https://www.nytimes.com/2014/08/02/opinion/a-test-for-the-european-union.html?_r=3#_=)

⁸ROHAC, Dalibor : Hungary and Poland Aren't Democratic. They're Authoritarian. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-02-13]. Dostupné na: <https://foreignpolicy.com/2018/02/05/hungary-and-poland-arent-democratic-theyre-authoritarian/>

iniciatív, ako dohoda o jadrovej elektrárni Paks, spoločná obrana západného kresťanstva od hrozby moslimských migrantov a oslabovanie Ukrajiny kvôli jazykovým zákonom.⁹

Pri vysvetľovaní pojmu illiberálna demokracia nemôžeme zabudnúť ani na blízke Poľsko. Vládnucou stranou je Právo a spravodlivosť pod vedením Jaroslawa Kaczyńskiego, ktorého názory sa veľmi zhodujú s názormi maďarského premiéra. Politickú elitu vytvárajú predstavitelia strany PiS (Prawo i Sprawiedliwość). Podobne ako v Maďarsku vysoké pozície sú obsadené reprezentantmi strany PiS, aby mohli uchmatnúť politickú moc a efektívne presadzovať svoje ideologické názory. PiS nemá ústavnú väčšinu, ale predseda môže zaviesť systémové zmeny. V niektorých zásadných otázkach majú rozličné názory, a predseda si rozumejú a snažia si udržať dobré vzťahy.¹⁰

⁹Viktor Orbán's Perversion of Democracy in Hungary. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-02-13]. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2018/04/05/opinion/viktor-orban-hungary-election.html?searchResultPosition=15>

¹⁰GARTON ASH, Timothy : Europe must stop this disgrace: Viktor Orbán is dismantling democracy. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-11]. Dostupné na: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2019/jun/20/viktor-orban-democracy-hungary-eu-funding>

2 Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania

Hlavným cieľom bakalárskej práce je charakterizovať súčasný stav zahraničnej politiky Maďarska a analyzovať jeho stratégie a ciele, ktorými vykonáva zahraničnú politiku. Súčasný stav budeme porovnávať s obdobím pred desiatimi rokmi, keď nastali zmeny v maďarskej politike. Pre lepšiu analýzu sme určili aj ďalšie parciálne ciele, ako:

- Charakteristika vzťahov Maďarska a Európskej únie.
- Komparácia Maďarska vo Vyšehradskej skupine v roku 2010 a dnes.
- Charakteristika vzťahov Maďarska s krajinami mimo EÚ – Rusko, USA, Turecko.

V práci sme určili tri čiastkové ciele, ktoré podporili prínos hlavného cieľa. V prvej kapitole sme sa zamerali na získavanie základných informácií o Maďarsku v oblasti ekonomiky a zahraničnej politiky. Vyhľadali sme rôzne fakty a štatistické dáta, ktoré nám pomohli spoznať aktuálnu ekonomickú situáciu v Maďarsku. V prvej kapitole sme tiež objasnili význam pojmu illiberálna demokracia a opísali sme ako vznikol a aké sú jej nástroje v politike Maďarska.

V druhej kapitole sme analyzovali vzťahy Maďarska s najdôležitejšou európskou integráciou, ktorou je Európska únia. V tejto kapitole sme sledovali postoj Maďarska v integrácii počas vytvárania novej vlády Viktora Orbána. A ďalej sme opisovali ako krajinu hodnotí EÚ a aké súčasné spory riešia spoločne.

Druhý čiastkový cieľ spočíva v objasnení aktivít krajín Vyšehradskej štvorky z pohľadu Maďarska. Charakterizovali sme ako sa vyvíjali vzťahy v rámci V4 počas posledných rokov a čo dosiahlo spoločenstvo na medzinárodnej scéne.

Tretí parciálny cieľ poukazuje na charakteristiku vzťahov Maďarska s krajinami mimo Európskej únie. K tejto analýze sme si vybrali nasledujúce štáty: Rusko, Spojené štáty a Turecko. V tejto kapitole sme sa venovali aj migrácii. Zisťovali sme ako sa vyrovnalo Maďarsko s migráciou ako štát a ako aj člen Európskej únie.

V bakalárskej práci sme používali metódu zberu dát a informácií, ktorá nám pomáhala pri rozpracovaní určitých tém. Metóda analyzovania nám slúžila na skúmanie spolupráce Maďarska s Európskou úniou aj s krajinami mimo EÚ. Metódu komparácie sme využívali pri porovnaní súčasnej situácie s minulosťou. V záverečnej práci sme pracovali najmä s elektronickými zdrojmi, resp. vedeckými časopismi v elektronickej

forme. Aplikovali sme tiež údaje z oficiálnych webových stránok európskych inštitúcií a z webovej stránky maďarskej vlády. Veľká časť zdrojov bola zahraničného pôvodu, preto bol potrebný ich preklad z anglického alebo maďarského jazyka, no samozrejme sme nevylúčili využitie aj slovenských zdrojov. Pri sumarizovaní práce bola využitá syntéza, teda spájanie jednotlivých častí do jedného celku. Výsledkom čoho sa stalo zovšeobecnenie a zhrnutie celej problematiky.

3 Vzťahy Maďarska s Európskou úniou

3.1. Prvých 10 rokov Maďarska v EÚ

Prvých desať rokov členstva v EÚ predstavovalo pre maďarskú zahraničnú politiku dve výzvy. Najprv sa Maďarsko muselo prispôbiť tomu, aby bolo členom EÚ, t. j. členstvo v EÚ sa muselo internalizovať a zmeniť sa na domácu politiku. Po druhé, po pristúpení museli predchádzajúce dvojstranné vzťahy pokračovať a rozvíjať sa tak v dvojstrannom, ako aj mnohostrannom formáte.

Hlavné priority Maďarska v prvých desiatich rokoch členstva v EÚ v oblasti vonkajších vzťahov čiastočne pochádzali zo samotného členstva a čiastočne z najvyšších priorít maďarskej zahraničnej politiky po zmene režimu v rokoch 1990/1991. Týmto prioritami boli integrácia do euroatlantických inštitúcií a organizácií, dobré vzťahy so susedmi a etnickými maďarskými menšinami za hranicami Maďarska. Tieto priority boli teda súčasťou maďarského predsedníctva EÚ v prvej polovici roku 2011 (vrátane činností súvisiacich s arabskou jarou a južným rozmerom európskej susedskej politiky), východného partnerstva a priameho južného susedstva Maďarska – západný Balkán.

Maďarské predsedníctvo EÚ v prvej polovici roku 2011 bolo v Maďarsku považované za symbol ukončenia maďarského členstva. Zároveň odzrkadľoval aj národný konsenzus o členstve v EÚ, pretože predsedníctvo pripravila vláda pod vedením Socialistickej strany, ale skutočne sa s ňou musela vyrovnávať prichádzajúca vláda pod vedením Fidesz. Predsedníctvo sa okrem prekryvania so zavedením veľmi diskutovanej novej maďarskej ústavy ukázalo ako výzva zahraničnej politiky v dvoch dôležitých aspektoch; konkrétne to bolo predsedníctvo EÚ po Lisabonskej zmluve, keď začala fungovať Európska služba pre vonkajšiu činnosť. To znamenalo, že vonkajšie vzťahy patrili do právomoci ESVC a predsedníctvo malo iba podpornú úlohu. Na druhej strane to bolo obdobie, keď okrem globálnej hospodárskej a finančnej krízy, ako aj jadrovej katastrofy vo Fukušime sa odohrali udalosti „arabskej jari“ v južnom susedstve EÚ. Riešenie neočakávaných politických, hospodárskych, bezpečnostných a sociálnych problémov vyvolaných Arabskou jarou predstavuje pre EÚ ako celok aj pre Maďarsko osobitné výzvy.¹¹

Ukrajina a Moldavsko dostali značnú politickú podporu od maďarskej vlády, ktorá sa prejavila vo forme návštev a iniciatív na vysokej úrovni. Z týchto dvoch krajín sa však

¹¹ MARJÁN, Attila. a kol.. *Magyarország első évtizede az európai unióban 2004-2014*. Budapest: Nemzeti közszolgálati egyetem, 2014. 574 s. ISBN 9786155305429

Ukrajine dostalo oveľa viac pozornosti. Ukrajina má v maďarskom geopolitickom myslení kľúčovú strategickú úlohu, pretože ide o tranzitnú cestu, cez ktorú ruská ropa a plyn prichádzajú do Maďarska. Medzi ďalšie aspekty patrí predchádzanie pašovaniu a organizovanému zločinu, spolupráca pri prírodných katastrofách a v programe súčasnej vlády je aj osud asi 150 000 etnických Maďarov v Zakarpatskej oblasti, ktorý je región Ukrajiny hraničiaci s Maďarskom. V Moldavsku sa však oveľa viac zameriavala na podporu nezávislosti Moldavska a územnej celistvosti, postupne sa sústreďovala na školiace programy, budovanie kapacít, konzultácie a štipendiá, ktoré boli zamerané na podporu europeizácie a modernizácie Moldavska. Silné zameranie sa na územnú celistvosť ukazuje, že politická motivácia vyrovnávania napätia Maďarska v súvislosti s menšinami s Rumunskom bola na popredných miestach maďarskej agendy. Tretou prioritou pre Maďarsko bolo územie geograficky umiestnené priamo v južnom susedstve Maďarska – západný Balkán. Kým pôvodne to malo byť aj jedno z cieľových susedstiev Európskej únie, štáty západného Balkánu boli považované za potenciálnych členov EÚ, takže región bol vynechaný z rozsahu európskej susedskej politiky.¹²

Maďarské vnímanie rozširovania EÚ bolo založené na filozofii, že ďalšie rozširovanie, bude slúžiť maďarským politickým, sociálnym, bezpečnostným a hospodárskym záujmom. Okrem všeobecných hľadísk, ako sú dopravné koridory, plynovody, migrácia a stabilita balkánskych štátov, prítomnosť stále pomerne významnej časti Maďarskej menšiny v Srbsku a v menšej miere v Chorvátsku urobila z nasledujúcich maďarských vlád iniciátorov chorvátskej a srbskej integrácie. Vstup Chorvátska do EÚ v roku 2013 a začaté prístupové rokovania Srbska s EÚ v januári 2014 považuje Maďarsko za čiastočný úspech maďarských aktivít v oblasti zahraničnej politiky.

Prvých desať rokov sa vyznačovalo aj aktívnou maďarskou úlohou pri vykonávaní spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky. V roku 2014 sa na 12 civilných a 4 vojenských misiách zúčastnilo približne 7 000 maďarských vojakov. Zatiaľ čo najunikátnejšou účasťou bola misia EÚ v Gruzínsku, kde bolo Maďarsko jediným medzinárodným účastníkom.

Medzi najvýznamnejšie úspechy maďarskej zahraničnej politiky je potrebné uviesť úspešnú koordináciu a ukončenie predsedníctva EÚ, najmä preto, že sa časovo zhodovala so zavedením a schválením novej ústavy, ktorá spôsobila veľa politickej kritiky tak ako doma ako aj v zahraničí. Maďarsku sa podarilo zaradiť a udržať si západný Balkán na

¹²Orbán: Strategic Partnership with Moldova in EU's interest. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-05-10]. Dostupné na: <https://hungarytoday.hu/orban-strategic-partnership-moldova-eu-interest/>

programe EÚ a dosiahnuť pristúpenie Chorvátska napriek „únave z rozšírenia“, začatie prístupových rokovaní so Srbskom a podpísanie dohody o stabilizácii a pridružení medzi EÚ a Kosovom. Začlenenie rómskej stratégie, ktorú iniciovalo maďarské predsedníctvo EÚ, bolo tiež úspešné, napriek tomu, že jej vykonávanie zaostáva. Hoci stratégia pre podunajskú oblasť bola založená na predchádzajúcich myšlienkach, vďaka maďarskej podpore sa rozvinula v mnohostrannú spoluprácu a bola schválená členskými štátmi v roku 2011.

Tam, kde Maďarsko nedosiahlo prielom, bola otázka maďarských menšín v zahraničí. Pre Maďarsko s etnickými maďarskými komunitami, ktoré žijú za hranicami Maďarska, má menšinová otázka počas všetkých vládnych období od zmeny režimu v strednej Európe zásadný význam. Po vstupe do Európskej únie Maďarsko dúfalo, že sa táto otázka dostane na program EÚ a že riešenia sa dajú nájsť v tomto formáte. Aj keď sa všeobecná situácia etnických maďarských menšín po zmene režimu zlepšila, je to väčšinou na individuálnom základe. Pokiaľ ide o koalíciu, z maďarského hľadiska je to vyšehradská spolupráca. V tejto súvislosti je však zo strany EÚ vnímaná určitá váhavosť. Zatiaľ čo EÚ uprednostňuje použitie regionálneho prístupu, obvykle sa mu nepáči samotný regionalizmus, t. j. ak existuje predbežná koordinácia zo strany krajín V4.¹³

3.2. Postoj novej maďarskej vlády k EÚ po parlamentných voľbách 2010.

Premiér ,Viktor Orbán, po víťazstve v roku 2010 vyhlásil, že bude potrebná smelšia, ofenzívnejšia a iniciatívnejšia zahraničná politika. Ďalej označil vnútropolitickú stabilitu ako jednu z najväčších výhod štátu. V roku 2011 vydal minister zahraničných vecí János Martonyi strategický materiál, ktorý mal byť východiskom pre praktické kroky maďarskej diplomacie, ale aj pre tvorbu ďalších strategických koncepcií rezortu zahraničia. Nová zahraničnopolitická stratégia sa formovala v krízovom období, keď bol štát hospodársky oslabený a spoločnosť čelila sociálnym a ekonomickým ťažkostiam.¹⁴

Nová vláda s premiérom, Viktorom Orbánom, mala zvláštny postoj vo vzťahu k EÚ už od začiatku vládnutia. V zahraničnej politike uskutočňovali, tzv. „pávi tanec“ medzi transatlantickými a východnými záväzkami. V roku 2012 premiér Orbán na tlačovej

¹³N. RÓZSA, Erzsébet : Hungary external relations. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-04-15]. Dostupné na: <http://www.europeum.org/data/articles/hu-external-relations.pdf>

¹⁴KURUCZ, Milan. Stratégia maďarskej zahraničnej politiky: zámery a realita. *Medzinárodné vzťahy: vedecký časopis pre medzinárodné politické, ekonomické, kultúrne a právne vzťahy*. Bratislava: Fakulta medzinárodných vzťahov EU, 2012, 10(1), 87-107. ISSN 1336-1562.

konferencii uviedol význam vyššie spomínaného pojmu. Pávi tanec v zahraničnej politike znamená zmiešanie súhlasu, dohody, odmietania a odporu v komplexnej taktickej sérii. Jednoducho, že jedným krokom vyslovujú súhlas s EÚ a udržiavajú dobré partnerstvo a opačne druhým krokom odmietajú spoločné zmluvy a chcú si udržať svoju suverenitu v rozhodovaní a „nebude im diktovať ani Brusel ani Moskva“, uviedol premiér. Chceli si vytvoriť takú rovnováhu, prostredníctvom ktorej by mohli čerpať finančné prostriedky od únie, ale predsa by udržali svoju národnú politiku a vlastné názory.

Verejné oznámenie illiberálnej demokracie a východné otváranie – ktoré obsahuje viacero rizík v oblasti bezpečnostnej politiky – vo veľkej miere sťažili situáciu Európskej únie. Zvláštnosťou v Orbánovej činnosti je, že celá jeho politika, ktorá smeruje od liberálnej demokracie naspäť ku autokratickému systému sa deje v rámci Európskej únie. V roku 2013 Európsky parlament podporoval udržanie liberálnej demokracie v Maďarsku. Hlavným dokumentom bola správa Výboru pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci Európskeho parlamentu.¹⁵ V tejto správe výbor nielen kritizuje, ale aj vyzýva Európsku komisiu, aby „sa zameriavala nielen na konkrétne porušovania zákonov EÚ, ... , ale primerane reagovala na systémovú zmenu ústavného a právneho systému a prax členského štátu, keď viacnásobné a opakované porušovanie, žiaľ, vyúsťuje do stavu právnej neistoty, čo už nespĺňa požiadavky článku 2 ZEÚ“.¹⁶

3.2.1. *Predsedenstvo Maďarska v Rade EÚ*

Aj napriek pozitívnemu vyhláseniu premiéra, Maďarsko kritizujú európske organizácie aj USA. Ani polročné predsedníctvo Maďarska v Rade EÚ v prvej polovici roku 2011 nepomohlo štátu, čo sa týka medzinárodnej prestíže. Síce úlohy počas predsedníctva zvládol štát dobre, stále čelil kritike od Európskej komisie a Európskeho parlamentu, kvôli kontroverznej vnútroštátnej legislatíve. Podľa niektorých analytikov je Maďarsko najviac izolovanejšou krajinou v oblasti zahraničnej politiky.

V júli roku 2011 premiér Viktor Orbán nasledovne hodnotil maďarské predsedníctvo v parlamente: „ako národ, ktorý bol tak ťažko zasiahnutý vojnou, budeme vždy stáť pri európskej spolupráci a myšlienke európskej jednoty. Štát prevzalo predsedníctvo v mimoriadne krízovom období, ktoré začalo finančnou krízou na konci roku 2008. V členských štátoch existuje veľa znakov obrátenia sa dovnútra a sebestva,

¹⁵MAGYAR, Bálint. *A magyar maffiaállam anatómiája*, Noran Libro Budapest, 2015, 308 s. ISBN 9786155513183

¹⁶<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013IP0315&from=EN>

pretože sa snažil každý vyriešiť vzniknutú finančnú situáciu vo svojom štáte. Riešenia hľadajú štáty medzivládne a zanedbávajú integráciu.“

Rotujúce predsedníctvo sa môže hodnotiť na základe rôznych kritérií. Odborná efektívnosť sa často meria podľa toho, ako efektívne môže dané predsedníctvo preniesť alebo prípadne uzavrieť svoje pôvodné legislatívne a nelegislatívne súbory zdedené po svojom predchodcovi. Z tohto hľadiska sa Maďarsko nemusí hanbiť, pretože bolo jedným z najúspešnejších predsedníctiev v posledných rokoch. Ich sloganom bolo „Silná Európa“ a skromnými prostriedkami predsedníctva tiež prispeli k posilneniu Európy.

Počas maďarského predsedníctva bolo uzavretých celkom 103 legislatívnych a nelegislatívnych prípadov, z ktorých bolo štyridsaťtri predložených Európskemu parlamentu v rámci riadneho legislatívneho postupu. Počet prijatých záverov Rady a predsedníctva bolo šesťdesiat. Ďalšie výsledky, ktoré majú pretrvávajúci charakter sú napríklad: uzatvorenie prístupového rokovania s Chorvátskom, vydanie balíka šiestich legislatívnych návrhov, ktorý mal pomáhať pri riešení finančnej a hospodárskej krízy, a taktiež ukončenie prvého európskeho semestra. Maďarsko dobre uspelo aj pri neočakávaných udalostiach, ktorých bolo viac počas predsedníctva. Zhoršujúca sa situácia v eurozóne, následky finančnej a hospodárskej krízy, udalosti arabskej jari a jadrová havária v Japonsku si vyžadovali rýchle konanie a odhodlanie taktiež ako vypuknutie epidémie eboly. Chystali sa flexibilnou štruktúrou a organizáciou práce na zvládnutie nepredvídateľných udalostí. Ich práca bola sťažená aj zľahčená v dôsledku nadobudnutia platnosti Lisabonskej zmluvy, ktorá minimalizovala úlohy predstavenstva v spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politike. Účinok práce maďarského predsedníctva pocítila aj maďarská administratíva. Rozšíril sa ich pohľad o európske záležitosti a zlepšilo sa pochopenie v oblasti fungovania EÚ, čo pomáha ovplyvňovať rozhodovacie procesy a presadzovať záujmy.¹⁷

3.2.2. *Nová zahraničnopolitická stratégia Maďarska*

Stratégia vytvorená Jánosom Martonym – ministrom zahraničných vecí – definuje maďarskú zahraničnú politiku ako hodnotovú politiku. Na základe takých hodnôt ako sú mier a bezpečnosť, medzinárodné právo, demokracia a ľudské práva, individuálne a kolektívne práva, sociálna zodpovednosť, trhové hospodárstvo, udržateľný rozvoj, sloboda

¹⁷GYÖRI, Enikő : *Válság közben, elnökség után –budapesti pillantás Európa közeljövőjére*. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-04-20]. Dostupné na: https://kki.hu/assets/upload/Kulugyi_Szemle_2011_04_Velseg_kezben_elnekseeg_u_.pdf

médií a rešpektovanie kultúrnej rôznorodosti by mali byť určované ciele pôsobenia krajiny v medzinárodnom prostredí. Strana Fidesz uprednostňuje národné záujmy a suverenitu pri definovaní zahraničnopolitických cieľov.

Pre Maďarsko je podstatnou otázkou prítomnosť početných maďarských menšinových komunít v susedných štátoch. Preto aj v novej stratégii sa popri suverenite označuje za základnú národnú hodnotu transhraničná národná spolupatričnosť. Pri riešení zahraničnopolitických otázok Maďarsko často považuje seba ako národ a nie ako štát, čo znamená, že berie zodpovednosť aj za Maďarov, ktorí žijú mimo štátnych hraníc.

V strategickom dokumente MZV sú označené nasledovné priority: regionálna politika, euroatlantická orientácia a otvorenie sa globálnemu svetu. Pod regionálnou politikou chápu aktivity v stredoeurópskej oblasti. V euroatlantických integračných zoskupeniach je hlavným zámerom Maďarska spolu s presadzovaním národných záujmov jednotná a silná Európa a posilnenie transatlantickej spolupráce. A tretia priorita zahŕňa rozvoj vzťahov a riešenie globálnych výziev.

V roku 2011 maďarská zahraničná politika smerovala ku konceptu širšia stredná Európa, ktorá zahŕňala posilnenie kohézie každej časti regiónu prostredníctvom napojenia sa na západoeurópsky politický hodnotový systém a západoeurópske životné pomery. Snaha Maďarska v týchto rokoch bola, aby EÚ venovala väčšiu pozornosť strednému regiónu a posilnili stredoeurópsku politiku.

Ďalšou významnou prioritou zahraničnej politiky je postavenie Maďarska v Európskej únii. Vo vzťahu k EÚ sa za prvoradé považuje posilňovanie schopnosti uplatňovať vlastné záujmy, vytváranie silnej a jednotnej únie a uprednostňovanie komunitárnej metódy v rozhodovacom procese.“ Minister zahraničných vecí János Martonyi v súvislosti s fiškálnou dohodou jednoznačne proklamoval, že Maďarsko musí patriť do centra a nie na perifériu.¹⁸

Maďarsko sa dostalo do vážnych sporov s Európskym parlamentom a Európskou komisiou po parlamentných voľbách v roku 2010. „EK iniciovala správne konanie proti Maďarsku pre porušovanie legislatívy EÚ v takých otázkach ako je nezávislosť národnej banky, odchod sudcov do dôchodku a nezávislosť Úradu na ochranu osobných údajov. Dôležitý okruh sporných otázok sa dotýka ekonomiky, pričom sú viac či menej prepojené s politickými výhradami voči Maďarsku. Ešte v roku 2010 sa vláda Viktora Orbána dostala do polemiky s EK ohľadne plánovanej výšky deficitu štátneho rozpočtu, keď namiesto

¹⁸Magyar külpolitika az uniós elnökség után. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-04-22]. Dostupné na: https://brexit.kormany.hu/download/4/c6/20000/kulpolitikai_strategia_20111219.pdf

komisiou požadovaných 3,8% uvažovala opodstatne vyššom schodku. Kontroverzie vyvolalo aj mimoriadne zdanenie nadnárodných spoločností v bankovom a telekomunikačnom sektore, ako aj obchodných reťazcov.“ Pozitívny postoj k EÚ vlády Orbána spochybňujú aj niektoré jeho prejavy, ako napríklad keď porovnával Brusel k Moskve v sovietskych časoch. Avšak na druhej strane sa snažia prejavovať ústretovosť k pripomienkam komisie, ktorá schvaľuje finančné podpory MMF, ktorú Maďarsko veľmi potrebuje. Hospodárska situácia štátu bola ešte stále zlá, aj dva roky po finančnej kríze.¹⁹

3.3. Ako hodnotí Európska rada pre zahraničné vzťahy postoj Maďarska k EÚ v roku 2019?

Už dávno sú preč dni tolerantného konsenzu, ktoré priviedli Maďarsko do Európskej únie na vlnu podpory všetkých hlavných politických strán v krajine. A veľmi vyblednuté sú počiatkové roky jeho členstva v EÚ, keď sa Maďarsko ako politický činiteľ snažilo konštruktívne zapadnúť do svojho nového politického domu a tam, kde to bolo možné, ho formovať. Počas posledných ôsmich rokov sa nielen rozvinula jasná deľba medzi europhile a euroskeptickými stranami - medzi nimi vládnuca strana Fidesz -, krajina tiež prevzala úlohu narušujúceho veta na európskej scéne.

Zistenia prieskumu EÚ-28 Európskej rady pre zahraničné vzťahy potvrdzujú tento veľký posun vo vnímaní Maďarska. V celej EÚ sa odborníci domnievajú, že krajina v súčasnosti nepreukazuje žiadne náznaky odhodlania prehlbovať európsku integráciu. Okrem toho v septembri 2018 Európsky parlament hlasoval za prijatie správy Sargentiniho, ktorá kritizovala stav demokracie v Maďarsku. Značný podiel poslancov z Európskej ľudovej strany - Fideszovej politickej rodiny - podporil prijatie článku 7 voči Maďarsku. Toto hlasovanie signalizovalo, že bývalý priekopník demokratizácie sa viditeľne odklonil od hodnôt a zásad, na ktorých je EÚ postavená.

Jeho proti-európske kampane a rétorika ukazujú, že maďarský premiér Viktor Orbán vníma EÚ skôr ako oblasť boja, než ako platformu pre konštruktívnu spoluprácu. Jeho vláda teraz čelí kritike zo strany inštitúcií EÚ, kolegov vlád alebo dokonca politických spojencov v EPP. Premiér tvrdí, že to nie je nič iné ako priame útoky na samotný maďarský národ. Je samozrejmé, že Maďarsko sa stalo čiernou ovcou EÚ, ale výsledky prieskumu EÚ-28 ukazujú, aký správny je tento záver. Napriek často frustrujúcej

¹⁹KURUCZ, Milan. Stratégia maďarskej zahraničnej politiky: zámery a realita. *Medzinárodné vzťahy: vedecký časopis pre medzinárodné politické, ekonomické, kultúrne a právne vzťahy*. Bratislava: Fakulta medzinárodných vzťahov EU, 2012, 10(1), 87-107. ISSN 1336-1562

bezradnosti Spojeného kráľovstva v jeho rokovaníach o Brexite, sa Maďarsku v očiach respondentov podarilo prekonať Britániu ako najviac sklamaný členský štát. Sklamanie z Maďarska bolo obzvlášť vysoké medzi zakladajúcimi členmi EÚ a jej bohatými stredne veľkými štátmi. Obraz Maďarska sa veľmi zhoršil, ale Orbánovej vláde sa v tejto situácii darí, a preto je nepravdepodobné, že v nasledujúcich rokoch zmení svoju stratégiu. Strategické rozhodnutia maďarskej vlády ovplyvnili aj to, ako je krajina schopná vytvárať koalície, a v podstate viedla k stredoeurópskej izolácii na medzivládnej úrovni. Málokto experti majú pocit, že ich krajina má o Maďarsko veľký záujem.

V roku 2019 sa konali voľby do Európskeho parlamentu, a taktiež sa vytvárala nová Európska komisia. Tieto skutočnosti na európskej scéne poskytli vláde dostatok príležitostí na pokračovanie v bojovom režime. Orbán predstavoval voľby ako súboj medzi promigračnými a protimigračnými silami a bude to otázka Európy, ktorej venuje väčšiu pozornosť. Predseda vlády očakával, že jeho výsledky potvrdia vzostup protimigračných strán v Európskom parlamente, a tým aj zmenu európskej politiky. Vláda bola zameraná na to, aby voľby zapadli do dlhodobého plánu Fideszu, a preto bola pripravená pokračovať v mobilizácii svojej voličskej základne, a tak zvyšovať význam volieb, ktoré zvyčajne priťahujú obmedzený domáci záujem. Napriek zjavným rozdielom v rámci EPP s Fideszom si Orbán stále užíva ochranu a výhody príslušnosti k najväčšej politickej skupine Európskeho parlamentu a tvrdí, že sa k nej zaviazal. Z jeho stretnutia s talianskym ministrom vnútra a lídrom Ligy Matteom Salvinim v auguste 2018 však vyplýva, že má svoje možnosti otvorené.²⁰

3.4. Spor Maďarska v Európskom parlamente

Zasadnutie Európskeho parlamentu sa konalo v polovici septembra v roku 2018, a bolo zvolené aby hlasovali o uzákonení konania podľa článku 7. Článok 7 je najsilnejším nástrojom EÚ na ochranu zásad právneho štátu v členských krajinách. Za prijatie hlasovalo 448 poslancov, 197 bolo proti a 48 poslancov sa zdržalo hlasovania.

Orbánova vláda bola obvinená z rutinného porušovania európskych právnych predpisov v oblasti právneho štátu. Pred hlasovaním Judith Sargentini, poslankyňa Európskeho parlamentu za holandskú stranu GreenLeft, pripravila správu podrobne

²⁰VÉGH, Zsuzsanna : *Hungary for more: Viktor Orbán's new European battles*. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-04-21]. Dostupné na: https://www.ecfr.eu/article/commentary_hungary_for_more_viktor_orbans_new_european_battles

opisujúcu narušenie demokratických noriem v Maďarsku. V krajine sa ústavné zmeny a doplnenia prijali po malých konzultáciách so skupinami mimo vlády, súdny systém bol reorganizovaný a jeho dozorný orgán bol pod kontrolou maďarského parlamentu. Európsky úrad pre boj proti podvodom zistil možné podvody a korupciu vo verejných investičných projektoch a Európska komisia opakovane žalovala Maďarsko za zaobchádzanie s migrantmi. Pozorovatelia sa obávajú, že politická strana Fidesz sa stáva pomaly, ale iste štátom. András Pethő, hlavný redaktor nezávislej maďarskej spravodajskej služby Direkt36 hovoril, že „premiér si myslí, že by mohol byť oveľa silnejší, keby bol z väčšej krajiny a má rád manévrovanie medzi veľmocami.“

Premiér Orbán prehlásil, že správa poslankyne Sargentini je urážkou jeho krajiny. Vyhlásil, že rozhodnutia Maďarska robia maďarskí voliči v parlamentných voľbách. A ďalej tvrdil, že maďarský ľud sa rozhodol, že ich krajina nebude krajinou migrantov. Fidesz a iné pravicové strany v EÚ tvrdia, že nevolení byrokrati robia následné rozhodnutia - regulujú trhy, porušujú pravidlá týkajúce sa technológií a hospodárskeho rozvoja, stanovujú kvóty na presídlenie utečencov - bez účasti európskych občanov. Tento odpor je jadrom hnutia Brexit v Spojenom kráľovstve a leží za rastúcou silou xenofóbnych strán v Taliansku, Francúzsku, Holandsku a strednej Európe. Steve Bannon, ktorý slúži ako neformálny poradca rôznych nacionalistických strán, povedal: „Boj teraz v EÚ je medzi tými, ktorí vnímajú národný štát ako niečo, čo treba prekonať, a ostatnými, ktorí vnímajú národný štát ako niečo, čo treba vyživovať.“²¹

3.4.1. Pozastavenie členstva Fidesz v EPP

20. marca 2019 Európska ľudová strana (EPP) pozastavila členstvo maďarskej strane Fidesz. Za pozastavenie členstva bolo 190 členov strany, traja boli proti.²² Pozastavenie členstva znamená, že Fidesz sa nebude môcť zúčastňovať na rokovaní strany, nebude mať právo voliť a uchádzať sa o pozície v rámci strany. Postih bol schválený po tom, čo k nemu vyzvalo 13 členských strán pre porušovania princípov právneho štátu vládnu stranou, ako kauza s antimigračnou kampaňou a kontroverzné zmeny v súdnom systéme. Bola to reakcia na bilbordovú kampaň maďarskej vlády

²¹ZEROFSKY, Elisabeth : *Viktor Orbán's Far-Right Vision for Europe*. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-04-21]. Dostupné na: <https://www.newyorker.com/magazine/2019/01/14/viktor-orbans-far-right-vision-for-europe>

²²Hungary Orban: Europe's centre-right EPP suspends Fidesz. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-04-12]. Dostupné na: <https://www.bbc.com/news/world-europe-47622921>

namierenú proti vtedajšiemu predsedovi Európskej komisie Jeanovi-Claudovi Junckerovi a americkému finančníkovi maďarského pôvodu Georgeovi Sorosovi ako údajným podporovateľom nezákonnej migrácie.

Dĺžka pozastavenia je nejasná. Obnovenie plného členstva v EPP bude možné až po tom, ako strana rozhodne, že Fidesz splnil požiadavky na opätovné prijatie. Orbán reagoval nasledovne: „Ak sa EPP nedokáže zmeniť iným smerom, myslím si, že v budúcnosti bude európska politika potrebovať novú európsku iniciatívu, ktorou je kresťanská demokracia. Ak v EPP nemôžeme dosiahnuť zmenu, iniciujeme niečo nové v európskej politike.“ V prípade odchodu Fideszu Orbán naznačil partnerstvo s poľskou vládou stranou Právo a spravodlivosť.²³

Od minulého roku však EPP bojuje o to, ako riešiť ideologické rozdiely medzi miernymi a pravicovými frakciami. Vo februári v roku 2020 sa jej výročné politické zhromaždenie rozhodlo o predĺžení pozastavenia, nie o vylúčení Orbánovej strany. Donald Tusk napísal list Orbánovi, v ktorom tvrdí, že mnohí kritizovali jeho kroky, ale predsa nechcú, aby bol Fidesz vylúčený zo strany. Ďalej napísal, že „čoskoro príde čas, keď budete musieť znova zvážiť svoje pozície“, to znamená, že kvôli korona-kríze odkladajú riešenie tohto problému. Taktiež Tusk nemá právomoc vylúčiť samotného Fidesza. Toto rozhodnutie spočíva na politickom zhromaždení EPP, ktoré spája vedúcich predstaviteľov strany a skupiny v Parlamente. Ďalšie politické zhromaždenie je naplánované na jún.

²³BAYER, Lili – WANAT, Zosia : *Center-right MEPs turn against Hungary's Fidesz*. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-04-12]. Dostupné na: <https://www.politico.eu/article/center-right-meps-turn-against-fidesz-hungary-orban/>

4 Vzťahy Maďarska s krajinami V4

V roku 1991 Maďarsko navrhlo nadviazanie spolupráce medzi Poľskom a Československom. Bol to projekt, ktorý sa začal vo Vyšehrade neďaleko Budapešti, pod názvom „Vyšehradská trojka“. Táto spolupráca aktívne podporovala úsilie o dosiahnutie dohodnutého riešenia juhoslovanskej vnútornej politickej krízy. Juhoslovanskí občania sa rozhodli pre sebaurčenie a od roku 1991 pracovali na medzinárodnom uznávaní nových štátov, ktoré sa vynorili z ruín rozpadajúcej sa krajiny a v skutočnosti prevzali vedúcu úlohu pri nadviazaní diplomatických vzťahov. V roku 1992 Maďarsko bolo aktívnym účastníkom vytvárania CEFTA. V roku 1992 podpísalo s Ukrajinou tzv. „Základnú zmluvu“ a začalo s prípravami na podobné zmluvy s Rumunskom a Slovenskom.

Prvá vláda Orbána vládla v rokoch medzi 1998-2002. V zahraničnej politike kabinet Orbána kládol dôraz na kontinuitu a v tomto duchu začínal svoju činnosť. V oblasti integračnej politiky vidíme kontinuitu ako najsilnejšiu. Vláda Orbána vynaložila určité úsilie na oživenie Vyšehradskej spolupráce.

Celkovo možno tvrdiť, že predvídateľnosť a konštruktívna povaha maďarskej zahraničnej politiky v tých rokoch boli pre maďarské bohatstvo veľkým prínosom, pretože vyspelé západné krajiny a susedia tento trend uznali a ocenili. V roku 2000 Maďarsko označovali ostrovom stability v regióne. Krajina mala usporiadanú a rozvíjajúcu sa štruktúru vzťahov so spojencami a so susedmi okrem Juhoslávie, a to kvôli faktorom mimo kontroly Maďarska. Bolo členom NATO a potenciálnym účastníkom prvej vlny do EÚ. Taktiež úspešne reprezentovali etnickú maďarskú menšinu v susedných krajinách. Pokiaľ ide o ostatných susedov, mali zmluvy zaručujúce ich práva medzi materskou krajinou a zahraničnými Maďarmi žijúcimi za hranicami a nadviazali sa inštitucionálne vzťahy.²⁴

Medzi júnom 2009 a júlom 2010 držalo Maďarsko rotujúce sa predsedníctvo vo Vyšehradskej skupine. Práve v období hospodárskej krízy a vstúpenia do platnosti Lisabonskej zmluvy, ktorá vo veľkej miere ovplyvňovala členské štáty EÚ. Päť kľúčových oblastí maďarského predsedníctva boli: Euroatlantická integrácia západného Balkánu, Východné partnerstvo, Energetická bezpečnosť, Regionálna politika a politika súdržnosti, a Stredoeurópska rómska stratégia. Maďarský program predsedníctva krajín V4 jasne

²⁴ Dr. VARGA, Imre : *Development of the Hungarian Foreign Policy in the Last Ten Years*. [elektronický zdroj].[cit. 2020-04-10]. Dostupné na:
<http://www.nsfjournal.hr/Portals/0/Dokumenty/Volume%201,%20Number%202,%20%20Summer%202000/07Varga.pdf>

vyhlásil, že spolupráca v otázkach týkajúcich sa západného Balkánu a východného partnerstva, ako aj podpora ich euroatlantického zosúladenia nie je len spoločným záujmom krajín Vyšehradskej štvorky, ale zároveň aj ich zodpovednosťou. Počas tohto obdobia venovala Vyšehradská skupina regiónu značné úsilie na pomoc reformnému procesu a euroatlantickej integrácie.²⁵

Vo vyššie uvedenom strategickom dokumente z roku 2011 o novej zahraničnej politike definuje minister zahraničných vecí János Martonyi aj vzťahy s krajinami Vyšehradskej štvorky. V rámci strednej Európy označuje Poľsko a Rumunsko za svojich strategických partnerov. „Ide predovšetkým o geopolitické kalkulácie súvisiace so snahou posilniť úlohu Maďarska v regióne. Súčasťou regionálnej politiky je Vyšehradská spolupráca, kde Maďarsko kladie dôraz predovšetkým na hospodárstvo, energetiku a infraštruktúru, ako aj na presadzovanie spoločných záujmov v EÚ v oblasti európskych fondov, spoločnej poľnohospodárskej politiky a v energetickej politike.“ Veľmi dôležitú hru hrá a susedská politika, ktorá chráni záujmy Maďarov žijúcich mimo Maďarska, taktiež sledovanie ich situácie, ktorá je spojená s úzkou spoluprácou a dôverou. Jednou z najdôležitejších priorít Maďarska bola ďalšia dimenzia európskej susedskej politiky, konkrétne Východné partnerstvo, kde sa priame susedstvo Maďarska prekrývalo s Európskou úniou. Tento faktor, ktorý má pôvod v geografickej polohe krajiny, zdieľajú tri zo štyroch Vyšehradských krajín, čo poskytuje príležitosť na spoločné zastupovanie spoločných záujmov a záujmov v rámci EÚ. Úzka spolupráca medzi štyrmi Vyšehradskými krajinami mala výrazný vplyv na rozvoj východného partnerstva a zmenila ho zo súboru dvojstranných vzťahov medzi EÚ a partnerskými štátmi na inštitucionalizovanejšiu spoluprácu s mnohostranným rozmerom.²⁶

Vyšehradská skupina bola vytvorená ako zoskupenie štátov strednej Európy, ktorej primárnym cieľom bolo vrátiť sa do Európy a vstúpiť do Európskej únie a NATO. V roku 2004, keď sa splnil tento hlavný cieľ a význam spolupráce medzi štyrmi krajinami regiónu, vznikla otázka, či existuje pre túto skupinu – ktorá bola založená podľa Vyšehradskej deklarácie – relevantný dôvod, aby pokračovala vo svojich činnostiach. Vstupom do EÚ sa však otvorilo množstvo nových tém, ktoré posilnili spoluprácu založenú na V4. Tieto témy

²⁵Activities of the Hungarian Presidency of the Visegrad Group July 2009–June 2010 [elektronický zdroj].[cit. 2020-04-11]. Dostupné na: <http://www.visegradgroup.eu/documents/annual-reports/2009-2010-hungarian-110412>

²⁶KURUCZ, Milan. Stratégia maďarskej zahraničnej politiky: zámery a realita. *Medzinárodné vzťahy: vedecký časopis pre medzinárodné politické, ekonomické, kultúrne a právne vzťahy*. Bratislava: Fakulta medzinárodných vzťahov EU, 2012, 10(1), 87-107. ISSN 1336-1562

boli politické a ekonomické, ale zaoberali sa aj kultúrou a zahraničnou politikou. V roku 2015 sa platforma zdieľanej diskusie rozšírila o novú tému: migračná politika implementovaná v rámci EÚ a medzi členmi V4 a týkalo sa to aj krajín, ktoré sa nachádzajú na migračných trasách.

Migračná kríza poukázala na nesúdržnosť skupiny a neschopnosť zdieľať vzájomné postoje pri rokovaní v rámci inštitúcií EÚ. Objavila sa tendencia reprezentovať región strednej Európy ako jednotku, ktorá má spoločné záujmy a potreby. Naopak, je potrebné poukázať aj na individuálne a špecifické aspekty, ktoré odhalila migračná kríza. Konkrétne sa to týka jednotlivých krokov politických elít, ktoré na základe rôznych motívov implementovali svoju vlastnú politiku nezávislú od V4. Migračná kríza odhalila slabinu v operácii V4, ktorá bola od jej založenia predmetom kritiky činnosti skupiny - jej neformálny charakter. Skupina funguje na základe dobrovoľnosti a ochoty rokovať a zdieľať spoločné záujmy.

Pri skúmaní fungovania V4 v kontexte migračnej krízy je preto potrebné ju sledovať na dvoch úrovniach. Prvou je politika V4 ako regionálnej organizácie, ktorá spája záujmy štyroch krajín a reaguje na politiku EÚ. Druhou úrovňou sú jednotliví členovia V4.²⁷

4.1. Riešenie migračnej krízy

Diskusia o otázke migračnej krízy sa začala koncom roka 2014 a začiatkom roku 2015, keď migranti najmä z Afriky a Sýrie začali prichádzať do EÚ s vyššou frekvenciou. Prvá reakcia EÚ bola veľmi opatrná, okrem spolupráce s krajinami pôvodu išlo o programy relokácie založené na dobrovoľnosti a ochote členských štátov spolupracovať. Okrem niekoľkých výnimiek nebolo možné pozorovať silnú reakciu zo strany členských štátov. Toto konkrétne ovplyvnilo Grécko a Taliansko, pretože tieto dva štáty boli vystavené najväčšiemu tlaku zo strany migrantov. Krajiny V4 vyjadrili sústrasť obetiam, ale nevyvíjali väčšiu aktivitu. EÚ začala v máji 2015 aktívnejšiu politiku vyhlásením Európskej migračnej agendy, ktorá zaviedla a poukázala na spoločnú zodpovednosť a solidaritu medzi členskými štátmi EÚ. V duchu solidarity definoval počet migrantov, ktorí sa mali presťahovať z Talianska a Grécka do ostatných členských štátov EÚ. Nejde o dobrovoľné zapojenie sa do riešenia krízy migrantov, ale o snahu zapojiť všetky členské štáty do mechanizmu povinného premiestnenia.

²⁷BAUEROVÁ, Helena. *Migration Policy of the V4 in the Context of Migration Crisis*. Politics in Central Europe ISSN 1801-3422

Tieto zmeny v aktivitách EÚ vyvolali reakciu krajín V4, ktorá v júni 2015 vyvolala aktívnejší prístup k tejto otázke. Prvá zmienka o migrácii je zahrnutá v programe českého predsedníctva V4 (2015/2016), ktorý hovorí o potrebe nájsť spoločný postoj k agende o migrácii a európskej legislatíve o migrácii. Zároveň sa vo vyhlásení hláv vlád krajín V4 objavila kritika európskej migračnej politiky. Tieto krajiny interpretovali Agendu o migrácii ako nedostatočnú, pretože sa nezaoberali problémom tranzitných krajín, predovšetkým štátov západného Balkánu. Tu je možné pozorovať silnú solidaritu vyplývajúcu z dlhodobého záujmu a partnerstva s krajinami v regióne. Krajiny V4 okrem toho nesúhlasili so systémom povinného prerozdeľovania žiadateľov o azyl podľa stanovených kvót. Spoločná deklarácia V4 poukázala na skutočnosť, že každý štát by mal mať možnosť rozhodnúť sa o počte migrantov na svojom území.²⁸

V záujme zachovania suverenity štátu viedla skupina členských štátov diskusiu o zavedení systému kvót do praxe. Hlavnou témou rokovaní bolo odmietnutie prerozdeliť 40 000 migrantov z Talianska a Grécka. Všetci členovia V4 odmietli systém kvót. S nástupom prichádzajúcich migrantov do Európy začali krajiny V4 čoraz viac smerovať k svojim individuálnym aktivitám, prostredníctvom ktorých chceli hájiť záujmy svojich štátov. Štáty V4 konali ako jednotka obhajujúca spoločné stanovisko, ktoré predstavovalo spoločné záujmy krajín Vyšehradskej skupiny. Rokovania V4 uľahčili hľadanie vzájomných stanovísk, aj keď na praktickej úrovni je zrejmé, že každý zo štátov si vybral inú stratégiu na riešenie migračnej krízy.

Nová európska legislatíva zahrnula Maďarsko medzi štáty, ktoré potrebovali premiestniť migrantov z ich územia. Legislatíva navyše sprísnila podmienky pre odmietnutie pravidiel premiestnenia.²⁹ Podľa slov Orbána štáty V4 mali záujem o koordináciu vzájomného stanoviska s cieľom jednotne rokovať v EÚ.

Rokovania o systéme kvót na úrovni EÚ pokračovali v októbri a novembri 2015. Všetci ministri zastupujúci V4 odmietli systém navrhnutý EÚ a nasledovali vzájomný postoj. Konečná podoba utečeneckých kvót bola schválená na úrovni EÚ 21. septembra 2015. Tri zo štyroch krajín V4 s návrhom nesúhlasili - Česká republika, Maďarsko a Slovensko. Slovensko spolu s Maďarskom otvorene odmietlo systém schválený Radou EÚ a svoje záporné stanovisko spojilo so sťažnosťou podanou na Európsky súdny dvor. Česká

²⁸Nebyť Maďarska, Európa by už bola mŕtva, kritizuje Orbán Brusel. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-05-11]. Dostupné na: <https://hnonline.sk/svet/833906-nebyt-madarska-europa-by-uz-bola-m-tva-kritizuje-orban-pristup-unie-k-utecencom>

²⁹Migračná politika. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-05-11]. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/152/immigration-policy>

republika tiež odmietla systém kvót, nepripojila sa však k takémuto „radikálnemu“ riešeniu ako jej partneri V4. Primárnym argumentom bola obava Českej republiky, že stratí svoje postavenie v EÚ.

Začiatkom roku 2016 sa konali dva samity. Zástupcovia štyroch krajín súhlasili s opatreniami implementovanými a plánovanými EÚ, napr. zriadenie európskej pohraničnej a pobrežnej stráže a vykonávanie spoločného akčného plánu EÚ - Turecko. Otvorene podporovali aj krajiny západného Balkánu, ktorým prisľúbili poskytnúť pomoc pri zvládaní obrovskej vlny migrácie. Výnimkou ostal mechanizmus premiestňovania, ktorý naďalej odmietali všetci členovia V4. Rokovania V4 ukázali, že vzťah medzi EÚ a V4 v súvislosti s migračnou krízou sa upokojil.

Vo všeobecnosti možno povedať, že krajiny V4 v období rokov 2014 - 2015 - 2016 vytrvali vo svojom negatívnom postoji k povinným kvótam. Súhlasili s individuálnymi snahami EÚ o reformu migračnej a azylovej politiky, kritizovali ju však za nesúlad pri vykonávaní zákona v praxi.³⁰

4.2. Postavenie Maďarska vo V4 v súčasnosti

Zatiaľ čo maďarská vláda naďalej oslavuje zväzok Vyšehradskej skupiny, národní experti poukazujú na stále výraznejšie rozdiely medzi duom Maďarska a Poľska na jednej strane a Českou republikou a Slovenskom na druhej. Pokiaľ ide o kontakty, záujmy a schopnosť reagovať, sú vzťahy Budapešti s Varšavou tiež výrazne silnejšie ako s Prahou alebo Bratislavou.

Krajiny Vyšehradskej skupiny nemajú jasnú víziu a spoločnú agendu, pokiaľ ide o ich európsku budúcnosť. Každá krajina má iný názor v tejto oblasti. Vízia Viktora Orbána, ktorá by sa dala označiť ako revolučná a revizionistická, je založená na obrane európskych kresťanských koreňov, na odmietnutí neeurópskej imigrácie a na realizácii illiberálnej politiky doma. Táto vízia, ktorá sa vyvinula v priebehu rokov, v konečnom dôsledku slúži Orbánovmu osobnému poriadku a jeho cieľom je udržať ho pri moci čo najdlhšie.³¹ Poľská politická strana Právo a Spravodlivosť má podobnú myšlienku o smerovaní Európy, ktorá je pravdepodobne ovplyvnená maďarskou víziou. Prístup českého premiéra Andreja

³⁰ BAUEROVÁ, Helena. *Migration Policy of the V4 in the Context of Migration Crisis*. Politics in Central Europe (ISSN: 1801-3422)

³¹The Orbán years: A look back on one decade of unchecked power and mixed results. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-25]. Dostupné na: <https://kafkadesk.org/2020/01/29/the-orban-years-a-look-back-on-one-decade-of-unchecked-power-and-mixed-results/>

Babiša k európskym záležitostiam sa nelíši veľmi od toho, čo tvrdí maďarský premiér. Ich prístup a postoj na európskej úrovni je podobnejší ako v predchádzajúcich rokoch. Líši sa však ich domáca politika a spôsob vládnutia doma. Orbán má so svojou ústavnou väčšinou väčšinu prostriedkov na presadzovanie reforiem, ktoré chce a v Česku to tak nie je. Stratégia Slovenska je chrániť sa pred všetkými škodlivými stigmami v okolí Vyšehradskej skupiny. Pre Slovensko je migrácia iba symbolickým problémom a nepatrí na prvé miesto medzi najnaliehavejšími výzvami. Politika súdržnosti je však spolu s ďalšími otázkami, ako je digitalizácia a robotizácia, jednou z najdôležitejších tém pre Slovensko. Špecifikum Slovenska je aj skutočnosť, že je jediná krajina z V4, ktorá patrí do eurozóny.

Na otázku, či štáty majú spoločný program by bola odpoveď skôr nie, ako áno. Vychádzame z faktu, že tieto štyri krajiny nie sú súčasťou ani rovnakej strany v Európskom parlamente, čo znamená, že majú rozličné ideológie a smerovania. Skutočne ide o to, že krajiny Vyšehradskej skupiny sa nevedia dohodnúť na niekoľkých dôležitých témach, od vzťahov s Ruskom po otázky poľnohospodárskej politiky a energetiky.³²

³²EISENCHTETER, Jules : *“The ‘Hungarization’ of the Visegrad Group is harmful to the rest of Central Europe”* [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-25]. Dostupné na: <https://kafkadesk.org/2019/01/24/the-hungarization-of-the-visegrad-group-is-harmful-to-the-rest-of-central-europe/>

5 Vzťahy Maďarska s krajinami mimo EÚ

5.1. Snahy Maďarska o viacrozmernú zahraničnú politiku

Po revolúciách v roku 1989 v strednej a východnej Európe Budapešť preorientovala svoju zahraničnú politiku voči NATO, do ktorého vstúpila v roku 1999 a voči Európskej únii, ku ktorej sa pripojila v roku 2004. Počas týchto rokov Maďarsko otvorilo svoju ekonomiku zahraničným investíciám a uzavrelo blízke politické a hospodárske vzťahy a vojenské väzby so Západom. V Európskej únii sa však od posledného východného rozšírenia niečo zmenilo. V roku 2013 Európska únia stále čelila hlbokkej hospodárskej a politickej kríze. NATO už nie je statným vojenským a politickým spojenectvom, aké bolo počas studenej vojny. Orbán reagoval na nové prostredie dvoma spôsobmi. Na domácom trhu jeho strana Fidesz využila svoju absolútnu kontrolu nad maďarským parlamentom na rozšírenie hospodárskeho a politického vplyvu ústrednej vlády. Orbán kritizoval úsporné opatrenia, ktoré presadzoval Brusel, pričom spochybňoval pokrok Európskej únie v suverenite svojich členských štátov. Vláda tvrdila, že blok bude porušovať suverenitu Maďarska a využíva túto hrozbu na upevnenie moci doma.

Vzhľadom na oslabenie Európskej únie a menej spoľahlivé NATO Maďarsko prehodnocuje svoju pozíciu v Európe. Kľúčovými časťami tejto stratégie sú centralizovanejšia kontrola domácej politiky a nezávislejšia zahraničná politika, ako aj udržiavanie napätých vzťahov s Bruselom bez formálneho prerušenia.

Druhým prvkom stratégie Orbána je zapojiť do hry viac hráčov, čo zahŕňa uskutočňovanie viacrozmernej zahraničnej politiky. Maďarsko sa snaží zlepšiť svoje vzťahy s Ruskom a Spojenými štátmi. Koncom januára Orbán navštívil Moskvu prvýkrát od roku 2009 a ruský prezident Vladimir Putin sľúbil viac ruských investícií a spolupráce s Maďarskom. Maďarsko závisí od Ruska z dvoch tretín svojho zemného plynu; Rusko tiež dodáva ropu a jadrové palivo do maďarských elektrární.³³

Vzťah Maďarska so Spojenými štátmi je rovnako komplexný. Spojené štáty boli v 90. rokoch 20. storočia životne dôležité pre hospodársky prechod Maďarska, Američania požičali peniaze a poskytli technickú pomoc na podporu rozvoja maďarského súkromného sektora. Investície amerických spoločností boli tiež dôležité v procese privatizácie štátnych

³³ Defying Soviets, Then Pulling Hungary to Putin. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-05-10]. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2014/11/08/world/europe/viktor-orban-steers-hungary-toward-russia-25-years-after-fall-of-the-berlin-wall.html>

spoločností. Keď sa však USA začiatkom dvadsiatych rokov minulého storočia zaujímali o Blízky východ, prestala byť prioritou Washingtonu stredná Európa. Od nástupu Orbána k moci sa Spojené štáty pripojili k predstaviteľom EÚ v kritike krehkosti demokratických inštitúcií a právneho štátu v Maďarsku. Washington však urobil len málo pre to, aby prejavil akýkoľvek významný záujem o túto krajinu.³⁴

5.2. Vzťahy Maďarska a USA

Obamova vláda do značnej miery odmietla premiéra Orbána a vyhýbala sa bilaterálnym kontaktom na vysokej úrovni, čo je prejavom odsúdenia Orbánovej autoritárskej tendencie. Americkí diplomati kritizovali zásah premiéra Orbána proti mimovládny organizáciám, rovnako ako samotný prezident Barack Obama. Uviedli, že Orbánova vláda predstavuje hrozbu pre právny štát. Ministerkou zahraničných vecí počas Obamovej administratívy bola Hillary Clinton, ktorá konala podľa liberálnej ideológie a nesúhlasila s krokmi, ktoré podnikla maďarská vláda. Americkí analytici tvrdili, že v Maďarsku je ohrozená demokracia. Na druhej strane maďarská vláda kritizovala Obamovu administratívu, že zanedbávali bilaterálne spolupráce v regiónoch strednej a západnej Európy, či už na politickej, hospodárskej alebo vojenskej úrovni. Ďalším bodom kritiky bola skutočnosť, že veľvyslankyňa Spojených štátov v Maďarsku Colleen Bell aj vedúci zastúpenia André Goodfriend, verejne odmietali protimigračnú politiku a podporovali mimovládne organizácie, ktoré boli financované Georgom Sorosom. Celkovo Obamova vláda reprezentovala úplne iné hodnoty, aké boli v Maďarsku uznávané za správne. Práve preto môžeme skonštatovať, že vzťahy USA a Maďarska počas Obamovej administratívy boli veľmi slabé a bezvýznamné.³⁵

Zvolenie Donalda Trumpa za prezidenta USA v roku 2016 vyvolalo obrovské zmeny vo vnútroštátnych daniach ako aj v zahraničných vzťahoch s inými štátmi. Zástupca republikánskej strany reprezentuje iné hodnoty, ako jeho demokratický predchodca. Z pohľadu Maďarska to môžeme vnímať, ako pozitívnu zmenu, keďže predseda vlády Maďarska zdieľa podobné názory a stratégie s americkým prezidentom. Táto zmena však znepokojila mnohých bojovníkov za demokraciu a právny štát, aj keď iní

³⁴Hungary seeks a multidimensional foreign policy. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-23]. Dostupné na: <https://www.euractiv.com/section/global-europe/opinion/hungary-seeks-a-multidimensional-foreign-policy/>

³⁵KIGSLEY, Patrick : *Hungary's Leader Was Shunned by Obama, but Has a Friend in Trump*. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-15]. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2018/08/15/world/europe/hungary-us-orban-trump.html>

tvrdia, že Obamova stratégia, ktorá sa snažila izolovať Orbána, zlyhala, a vytvorila nové príležitosti pre ruský a čínsky vplyv.³⁶

Tri roky po návšteve v Bielom dome sa opäť stretol maďarský premiér Viktor Orbán s americkým prezidentom, ale v roku 2019 už s novozvoleným Donaldom Trumpom. Orbán v jednom rozhovore uviedol, že jedným z najdôležitejších tém na ich stretnutí bolo to, ako v budúcnosti môžu v boji proti migrácii spolupracovať na medzinárodných fórach. Po stretnutí Trump nazval Orbána, tvrdým a trochu kontroverzným, ale rešpektovaným lídrom v celej Európe. Prezident Trump obdivuje silných vodcov a snaží sa nadväzovať dobré vzťahy, aby potom vznikli spolupráce, ktoré budú prospešné pre oba štáty. Trump súhlasí aj s maďarskou politikou a tvrdí, že Orbán koná správne a udržiava svoju krajinu v bezpečí. Vzťah USA a Maďarska označil za výborný, a poznamenal, že problémy, ktorým čelia viaceré štáty v Európe, by ani neexistovali, keby predsedovia vlády konali ako maďarský predseda. "Sme hrdí na to, že máme podporu Spojených štátov v oblasti boja proti nelegálnej migrácii, terorizmu a ochrany kresťanských komunít po celom svete," uviedol premiér Orbán s odkazom na rozsiahle úsilie svojej vlády o medzinárodnú pomoc.³⁷

Vláda USA a Senát sú nespokojné a skeptické, pokiaľ ide o prístup Maďarska k Rusku a Číne. Ministerstvo zahraničných vecí v USA sa obáva, že Rusko bude naďalej rozširovať svoj vplyv v Maďarsku a tiež pozorne sleduje čínske investície do maďarskej infraštruktúry. Síce Spojené štáty nesúhlasia s každou záležitosťou zahraničnej politiky Orbánovej vlády, akými sú napríklad problémy maďarských menšín v Ukrajine, ale Maďarsko je spojencom NATO a sú odhodlaní posilniť partnerstvo a dosiahnuť výsledky v širokej škále dôležitých otázok vrátane bezpečnosti a obrany, energetickej bezpečnosti, obchodu a investícií. Štátny tajomník pre vládne komunikácie, Zoltán Kovács, uviedol, že Spojené štáty môžu počítat s Maďarskom v boji za spoločné hodnoty.

Administratíva Trumpa označuje EÚ za nepriateľa a silného obchodného konkurenta a oceňuje populistické sily, ktoré občas kritizujú riešenia EÚ. Predsa USA a NATO musia zohrávať kľúčové úlohy pri zachovávaní bezpečnosti a stability v strednej Európe a pre krajiny je prospešné mať dobré vzťahy s touto veľmocou. Presne tento fakt

³⁶MÁRKOS, Imre Örs : *Trump-Orbán csúcstalálkozó: a két kormány viszonya még sohasem volt ilyen jó.* [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-23]. Dostupné na:<https://www.origo.hu/nagyvilag/20190507-hatalmasat-fejlodtek-az-amerikai-magyar-kapcsolatok-obama-bukasa-ota.html>

³⁷LIPPMAN, Daniel : *'America First' meets 'Hungary First,' but White House wary of love fest.* [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-15]. Dostupné na:<https://www.politico.com/story/2019/05/12/hungary-trump-viktor-orban-1317657>

má na vedomí aj maďarská vláda a naďalej sa snaží udržiavať výborné vzťahy so Spojenými štátmi.³⁸

Spoluprácu medzi USA a Maďarskom z hľadiska obchodu, obrany a tiež politického diania nazývajú úspešným príbehom. V roku 2019 Maďarsko uzavrelo dohodu s Americko-maďarskou obchodnou radou (US-Hungary Business Council) o investícií približne 1 miliárd dolárov v Maďarsku. Táto organizácia privedie do Maďarska popredných amerických podnikateľov. Predseda vlády ocenil význam americko-maďarských väzieb a poznamenal, že Spojené štáty sú najväčším neeurópskym investorom v krajine. Približne 1 700 amerických spoločností zamestnáva viac ako 106 tisíc zamestnancov v Maďarsku. Eric Stewart, prezident USHBC uviedol, že týchto 30 amerických spoločností prišlo, aby prinieslo správu, že Maďarsko je na správnej ceste, najmä pokiaľ ide o IT, poľnohospodárstvo a výrobný sektor. Podľa prezidenta USHBC má spolupráca vo vojenskom a energetickom priemysle stále obrovský potenciál.

Na otázku, čo robí Maďarsko tak atraktívnym pre amerických investorov, Stewart uviedol, že Budapešť slúži ako most medzi západnou a východnou Európou a najsilnejším motívom pre investovanie sú nízke dane z príjmov právnických osôb a vysoko kvalifikovaná inovatívna pracovná sila.³⁹

5.3. Pozícia Maďarska v NATO

V strategickom dokumente ministra zahraničných vecí, ktorý bol vydaný v roku 2011 sa venuje pozornosť aj aliancii NATO aj americko-maďarským vzťahom. V porovnaní s politikou voči EÚ podstatne menší priestor venuje stratégia ministerstva zahraničných vecí Severoatlantickej aliancii a účinkovaniu Maďarska v nej. Okrem zdôrazňovania spojeneckej solidarity, významu čl. 5 Washingtonskej zmluvy pre zabezpečenie nezávislosti a suverenity Maďarska, ako aj Strategickej koncepcie NATO, dokument neobsahuje meritórne predstavy koaliančnej politiky NATO.⁴⁰

³⁸President Trump on the “very good” relationship with Hungary: PM Orbán has done the “right thing” on immigration. . [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-24]. Dostupné na: <http://abouthungary.hu/news-in-brief/president-trump-on-the-very-good-relationship-with-hungary-pm-orban-has-done-the-right-thing-on-immigration/>

³⁹PM Orbán: Hungary-US cooperation “a story of success”. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-24]. Dostupné na: <http://abouthungary.hu/blog/pm-orban-hungary-us-cooperation-a-story-of-success/>

⁴⁰KURUCZ, Milan. Stratégia maďarskej zahraničnej politiky: zámery a realita. *Medzinárodné vzťahy: vedecký časopis pre medzinárodné politické, ekonomické, kultúrne a právne vzťahy*. Bratislava: Fakulta medzinárodných vzťahov EU, 2012, 10(1), 87-107. ISSN 1336-1562

Zoltán Kovács v rozhovore v roku 2019 zdôraznil, že vojenské výdavky zaradia Maďarsko do skupiny piatich krajín NATO, ktoré plnia dvojpercentný záväzok.⁴¹ Štát je v súčasnosti vedúcou misiou NATO v oblasti Baltic Air Policing, ktorá chráni vzdušný priestor Estónska, Lotyšska a Litvy. Minister obrany tvrdí, že Maďarsko je jednou z najbezpečnejších krajín na svete, a aby sa tento stav zachoval poskytne v roku 2020 ďalších 173 miliárd forintov (540 miliónov EUR) na financovanie bezpečnostných opatrení v porovnaní s minulým rozpočtom. To znamená, že rozpočet maďarských obranných síl sa zvýši o 103 miliárd forintov (321,5 milióna EUR), čo je o 20 percent viac ako v roku 2019. Prezident Trump uvádza, že Maďarsko je veľmi dobrým členom NATO.⁴²

Hoci Maďarsko sa posudzuje za výborného člena NATO, v posledných rokoch sa vytvoril spor medzi alianciou a Maďarskom. Je to v súvislosti so vzťahom Ukrajiny a NATO. Vzťahy medzi Ukrajinou a Maďarskom boli napäté odvtedy, čo Najvyššia rada Ukrajiny v septembri 2017 prijala zákon „o zabezpečení fungovania ukrajinského jazyka ako štátneho jazyka“. Zákon, ktorý podľa Budapešti porušuje vzdelávanie menšín a jazykové práva značnej etnickej maďarskej komunity v najzápadnejších okresoch Ukrajiny. Počet etnických Maďarov na Ukrajine, z ktorých väčšina žije v Zakarpatskej oblasti, sa odhaduje na 140 000.

Maďarský minister zahraničných vecí Péter Szijjártó po schválení zákona vyhlásil, že Maďarsko zablokuje všetky dôležité otázky Ukrajiny v medzinárodných organizáciách vrátane ukrajinskej európskej integrácie a integrácie NATO, čo by bol aj bez týchto prekážok veľmi náročný proces. Maďarsko sa tiež zaviazalo začať odstúpenie od dohody o pridružení medzi EÚ a Ukrajinou. V dôsledku sporu Maďarsko naďalej blokuje spoluprácu Ukrajiny s NATO a vedenie rozhovorov medzi Ukrajinou a NATO. Generálny tajomník NATO Jens Stoltenberg a Spojené štáty naliehali na Maďarsko a Ukrajinu, aby vyriešili svoje spory týkajúce sa ukrajinského zákona o menšinových jazykoch. „V záujme zakarpatských Maďarov chce Maďarsko tiež normalizovať svoje budúce vzťahy s Ukrajinou," dodal Szijjártó.⁴³

⁴¹State Secretary: The US and Hungary fight for common values. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-24]. Dostupné na: <http://abouthungary.hu/news-in-brief/state-secretary-the-us-and-hungary-fight-for-common-values/>

⁴²Defence spending to break all previous records. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-24]. Dostupné na: <https://www.kormany.hu/en/ministry-of-defence/news/defence-spending-to-break-all-previous-records>

⁴³BRZOZOWSKI, Alexandra : Hungary and Ukraine exchange warnings over Transcarpathia. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-07]. Dostupné na: <https://www.euractiv.com/section/eastern-europe/news/hungary-and-ukraine-exchange-warnings-over-transcarpathia/>

Nie je prekvapením, že Rusko využilo maďarskú pozíciu proti Ukrajine. Putinov hovorca Dmitrij Peskov označil obavy, ktoré vyjadrila Orbánska vláda, za správne. Maďarské veto v NATO ocenili ruské propagandistické kanály. Ďalšie kroky Maďarska sú tiež podozrivo v súlade s ruskými cieľmi. Vo Viedni spolu s ruským ministrom zahraničných vecí Sergejom Lavrovom požiadal Szijjártó o vyslanie pozorovateľov OBSE do Zakarpatskej oblasti, aby tam monitorovali situáciu Maďarov. Nakoniec sa maďarská vláda stala nástrojom ruskej zahraničnej politiky bez toho, aby ju uznala. Maďarské ultimátum je v rozpore so zahraničnopolitickými záujmami transatlantického spoločenstva. Je to proti záujmom Ukrajiny. A je to proti záujmom samotného Maďarska. Zdá sa, že pomáha iba geopolitickému úsiliu jednej krajiny, ktorou je Rusko.⁴⁴

5.4. „Východné otvorenie“

Z troch najvyšších priorít maďarskej zahraničnej politiky za posledných desať rokov zostanú hlavnými prioritami dve: východné partnerstvo a Balkán. Zatiaľ čo predsedníctvo bolo symbolicky chápané ako príchod Maďarska do Európskej únie, signalizovalo to aj novú fázu maďarského zahraničnopolitického myslenia. Vláda Orbána, ktorá vstúpila do úradu v roku 2010, prevzala prípravu a riadenie predsedníctva EÚ od predchádzajúcej socialistickej vlády. Nová vláda zároveň začala vypracovať novú, širšiu zahraničnú politiku s názvom „globálne otvorenie“, zatiaľ čo predseda vlády ju označil za „východné otvorenie“. V priebehu vládneho cyklu 2010 - 2014 sa tento program, ktorý sa v konečnom dôsledku nazýva „východné otvorenie“, sa začal implementovať a jeho vývoj sa postupne rozrastal a jeho hlavné zameranie sa stalo čoraz viditeľnejším. Na jednej strane, napriek výrazu „východný“, predseda vlády pevne uviedol, že táto politika bude dopĺňať a nie odkláňať sa od Maďarska, ktoré je súčasťou západného sveta. Na druhej strane táto politika bola reakciou na meniace sa globálne prostredie a miesto Maďarska v ňom. Zámerom politiky „východného otvárania“ bolo zlepšiť postavenie Maďarska zmenou a doplnením maďarskej zahraničnej politiky, s oveľa silnejším hospodárskym zameraním a rozšírením alebo posilnením vonkajších maďarských aktivít v regiónoch, v ktorých boli maďarské vzťahy po ukončení maďarskej zahraničnej politiky výrazne znížené. Hoci geografický rozsah východu nebol vymedzený, oblasti záujmu boli

⁴⁴KREKÓ, Péter : Why Is Hungary Blocking Ukraine's Western Integration? [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-07]. Dostupné na: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/why-is-hungary-blocking-ukraine-s-western-integration/>

identifikované ako Rusko, Spoločenstvo nezávislých štátov - predovšetkým niektoré štáty na Kaukaze a v Strednej Ázii; Východná Ázia - najmä Čína; a arabské štáty. Do centra pozornosti sa však postupne pridáva Afrika a Latinská Amerika. Veľvyslanectvá boli poverené zvýšenou hospodárskou činnosťou, ktorá zahŕňala vytvorenie postavenia ekonomických atašé na každom maďarskom veľvyslanectve. Keď nastúpila do úradu tretia Orbánova vláda na čelo ministerstva zahraničných vecí a obchodu bol vymenovaný Peter Szijjártó, doteraz zodpovedný za politiku „východného otvorenia“ v kancelárii predsedu vlády. Zámerom tohto rozšíreného zamerania bolo aj zmena názvu ministerstva z ministerstva zahraničných vecí na ministerstvo zahraničných vecí a obchodu.

Politika východného otvárania zostala jadrom aktivít zahraničnej politiky Maďarska vo vládnom období (2014 - 2018), ako aj v súčasnosti, preto hlavnou úlohou maďarskej zahraničnej a obchodnej politiky bolo a bude naďalej začleniť svoje „východné otváracie“ záujmy do vonkajších vzťahov EÚ. Východné otvorenie bude znamenať okrem silného hospodárskeho zamerania aj osobitnú pozornosť vybraným štátom.

Z krajín východného partnerstva budú v maďarskej zahraničnej politike zohrávať významnú úlohu štyri - Ukrajina, Moldavsko, Azerbajdžan a Gruzínsko - čiastočne z dôvodu kombinácie geografických, geopolitických a ekonomických dôvodov.

Pozrime sa na to ako sa vytvorila táto nová stratégia. V apríli 2012 maďarská vláda prijala novú stratégiu zahraničného obchodu v rámci plánu Széll Kálmán 2.0, v ktorom hlavným cieľom je geografická diverzifikácia vývozu. Hlavnou úlohou stratégie východného otvorenia je pomáhať pri vývoze do rýchlo sa rozvíjajúcich ázijských krajín. Táto stratégia tiež zdôrazňuje význam čínsko-ruských vzťahov. Je podstatné zdôrazniť, že stratégia východné otvorenie nebola zameraná proti západným krajinám, pretože zahŕňa aj potrebu ďalšieho rozvoja tradičných hospodárskych a obchodných vzťahov s krajinami západnej Európy a novými členskými štátmi EÚ. Minister zahraničných vecí, Peter Szijjártó, uviedol 4 základné body novej stratégie. Tie sú nasledovné: zlepšiť vzťahy s Čínou a Ruskom, pretože patria medzi najväčších hráčov svetového hospodárstva, posilniť vzťahy s Kaukazskou oblasťou, tretím bodom sú arabské štáty, ktoré boli doteraz zanedbávané v oblasti zahraničnej politiky a posledným bodom je Západný Balkán.⁴⁵

⁴⁵BERNEK, Ágnes : Hazánk keleti nyitás politikája és a 21. századigeopolitikai stratégiák összefüggései. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-19]. Dostupné na: https://kki.hu/assets/upload/06_Berneke_Agnes.pdf

5.4.1. Ruská podpora v Maďarsku

Ako sme už vyššie spomínali Orbán označuje Rusko za úspešnú krajinu a snaží sa dodržať dobré vzťahy s týmto štátom. Analytici považujú premiéra Viktora Orbána za najbližšieho spojenca Putina v Európskej únii a Maďarsko sa už dlho zasadzuje za ukončenie sankcii voči Rusku. Orbán tiež kritizuje protiruskú atmosféru, ktorá sa podľa neho vytvorila na Západe. Už od prvého momentu, krátko po zvolení Orbána za predsedu vlády v roku 2010, bol pripravený rokovať s ruským prezidentom Vladimírom Putinom. Už po prvých rokovaníach bolo zrejmé, že vzťahy budú dlhodobé a v roku 2012 vydali oficiálne novú zahraničnopolitickú stratégiu, ktorá smeruje na Východ.⁴⁶

Maďarsko-ruské vzťahy boli dlhé roky nepriaznivé, ale nová stratégia chce postaviť tento vzťah na nové základy a zlepšiť ich. „Nová zahraničnopolitická stratégia vyzdvihuje ako oblasti záujmu maďarskej strany v spolupráci s Ruskom energetiku a hospodárstvo. Pre maďarskú vládu malo mimoriadny ekonomický i politický význam vyriešenie niektorých sporných hospodárskych otázok, predovšetkým možnosť spätného odkúpenia akcií spoločnosti MOL od ruskej firmy Surgutneft’.“⁴⁷

Do roku 2020 táto stratégia priniesla viaceré pozitíva pre Maďarsko, ktoré sú nasledovné. V roku 2014 sa dohodol ruský prezident s maďarským predsedom vlády na projekte Paks II, ktorý je rozšírením jedinej maďarskej atómovej elektrárne. Dostavba dvoch nových reaktorov by mala postupne nahradiť štyri staré so sovietskou technológiou z 80.-tych rokov. Rusko má s Maďarskom dohodu o tom, že mu ako úver poskytne osemdesiat percent z 12 miliárd eur potrebných na dostavbu blokov jadrovej elektrárne Paks ruskými firmami. Putin na tlačovej konferencii povedal, že v prípade potreby môže Moskva poskytnúť až sto percent úveru. Energetický analytik András Deák varoval, že splácanie ruskej pôžičky zo štátneho rozpočtu môže ohroziť hospodárenie Maďarska. Podľa analytika druhou alternatívou financovania by boli spotrebitelia. Ale táto možnosť nie je možná, kvôli maďarskej politike znižovania cien energií. Paks II, ktorý bol postavený ruskou štátnou firmou, Rosatom, nie je jediným energetickým projektom medzi Ruskom a Maďarskom. Maďarsko sa spolu s Bulharskom a Srbskom zaviazalo k

⁴⁶MORVAY, Peter : Putin a Orbán sa zhodnú úplne na všetkom. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-19]. Dostupné na: <https://dennikn.sk/674064/putin-a-orban-sa-zhodnu-uplne-na-vsetkom/>

⁴⁷KURUCZ, Milan. Stratégia maďarskej zahraničnej politiky: zámery a realita. *Medzinárodné vzťahy: vedecký časopis pre medzinárodné politické, ekonomické, kultúrne a právne vzťahy*. Bratislava: Fakulta medzinárodných vzťahov EU, 2012, 10(1), 87-107. ISSN 1336-1562

modernizácii svojich plynovodov tak, aby mohlo do regiónu pritecť 10 miliárd BCM plynu z Ruska prostredníctvom firmy Gazprom cez nový plynovod TurkStream.⁴⁸

5.4.2. *Turecko*

Mimo zemepisnej oblasti európskej susedskej politiky sa východné maďarské otvorenie zameria na také otázky, ktoré patria do rozsahu vonkajších vzťahov EÚ, ako sú Turecko, Kazachstan, Irán a Čína. Maďarsko vo všeobecnosti podporuje členstvo Turecka v EÚ, zatiaľ čo na jednej strane by sa to mohlo označiť ako bezpečná stávka, pretože prístupový proces je už roky zablokovaný. Maďarsko však pomohlo udržať tento problém na programe EÚ. Táto podporná politika má niekoľko dôvodov, jedným je maďarský postoj k pokračovaniu rozširovania EÚ vo všeobecnosti, a to najmä s balkánskymi štátmi. Je potrebné dodať, že vzťahy medzi Tureckom a Maďarskom sa v posledných dvoch rokoch rozvíjali, čiastočne z dôvodu postavenia maďarskej vlády k tejto otázke. Stretnutia na vysokej úrovni vrátane stretnutia Recep Tayyip Erdoğan v Maďarsku a Viktora Orbána v Turecku a ukončenie vízovej povinnosti Maďarov cestujúcich do Turecka boli najviditeľnejšími znakmi pre verejnosť. Avšak Maďarsko má aj iné motívy na spoluprácu, a tým je samotné illiberálne zariadenie štátu, ktoré je prijateľné pre maďarského predsedu vlády Viktora Orbána.⁴⁹

Orbán je pravdepodobne jediným politikom z Európskej únie v posledných rokoch, ktorý zastáva Erdogana, zatiaľ čo väčšina sa dôrazne postavila proti politike tureckého prezidenta. Maďarský predseda vlády pravidelne tvrdí, že táto spolupráca je v najlepšom záujme Maďarska, pričom za kľúčové oblasti považuje migráciu a hospodárske výhody. Orbán v uplynulých rokoch urobil niekoľko symbolických gest voči Erdoganovi, zatiaľ čo vzťahy medzi Tureckom a ostatnými krajinami EÚ zostali mrazivé. Keď maďarský premiér prvýkrát prijal Erdogana v Budapešti v roku 2013, označil ho za jedného z najvýznamnejších politických vodcov desaťročia a dodal, že na svete dnes existuje len málo vodcov, ktorí transformovali svoju krajinu ako Erdogan. "Hocijaké protiturecké vyhlásenia prídu z hlavných krajín EÚ, Maďarsko s nimi nikdy nebude súhlasiť," uviedol Orbán v roku 2017.

⁴⁸SZALAI, Pavol : Maďarskú atómkú, ktorú financujú Rusi, „už nič nezastaví“ [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-19]. Dostupné na: <https://euractiv.sk/section/jadrova-energia/news/madarsku-atomku-ktoru-financuju-rusi-uz-nic-nezastavi/>

⁴⁹THE ANATOMY OF ILLIBERAL STATES: ASSESSING AND RESPONDING TO DEMOCRATIC DECLINE IN TURKEY AND CENTRAL EUROPE. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-19]. Dostupné na: <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2019/02/illiberal-states-web.pdf>

Asi najzávažnejšie gesto bolo, keď Péter Szijjártó odložil vyhlásenie EÚ, v ktorej odsúdil tureckú vojenskú ofenzívu v severnej Sýrii proti kurdským silám. Tento krok zaznamenal Erdogan, a neskôr sa poďakoval Orbánovi za podporu na medzinárodnej scéne. Podľa kritikov Erdogana je vojenská akcia v skutočnosti etnickým čistením proti Kurdom. Je zaujímavé, že Erdoganova vdáčnosť sa ukázala ako zbytočná, pretože Orbán neskôr vetoval podobné vyhlásenie Európskej rady, takže orgán turecký zásah odsúdil. Neskôr poslanci strany Fidesz tiež hlasovali v Európskom parlamente za uvalenie sankcií na túto krajinu.

Podľa Orbána má Maďarsko dva hlavné dôvody úzkeho vzťahu s Erdoganom. Prvým a možno najčastejšie vyjadreným argumentom je kľúčová úloha, ktorú Turecko zohráva v migrácii. Medzikontinentálna krajina pomáha pri zastavovaní vlny miliónov migrantov na ceste k Maďarsku a Európe, uviedol v nedávnom rozhovore premiér Viktor Orbán. Počas svojej návštevy v Budapešti Erdogan zopakoval svoju hrozbu nechať utečencov prísť do Európy, ak EÚ prestane zabezpečovať finančnú pomoc Turecku. Krajina v súčasnosti hostí 3,6 milióna sýrskych utečencov, hrozila, že otvoria brány a umožnia tým, ktorí už sú v krajine, aby pokračovali vo svojej ceste do Európy, ak EÚ proti jeho spojencovi NATO zaútočí na severovýchodnú Sýriu. Maďarsko chce používať silu na svojej južnej hranici so Srbskom na ochranu hraníc Európskej únie, ak Turecko splní svoju hrozbu otvorením brán do Európy pre utečencov.⁵⁰

Ďalším podobne pragmatickým argumentom pre úzke vzťahy sú možné ekonomické výhody, ktoré môže maďarská vláda očakávať od stredoázijského regiónu, najmä rozšírenie exportného trhu. Na dosiahnutie ekonomických výhod používa Maďarsko svoju – už vyššie spomínanú – zahraničnoobchodnú politiku „východné otvorenie“. V skutočnosti sme však doteraz zažili relatívne málo z týchto ekonomických výhod, prinajmenšom to je to, čo vo svojom článku uzatvára ekonomický spravodajský portál G7. Podľa ich zhrnutia je hospodárska spolupráca medzi Maďarskom a tureckým regiónom (Turecko, Kazachstan, Kirgizsko, Azerbajdžan, Uzbekistan) pomerne zanedbateľná: objem obchodu s celým regiónom je stále okolo štyroch miliárd dolárov, z ktorých približne tri štvrtiny sú s Tureckom. Aj keď ide o nominálny nárast v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi, stále zostáva pod 2% objemu obchodu medzi Maďarskom a ostatnými členskými štátmi EÚ. Dokonca aj Erdogan a Orbán sa zhodli na tom, že rozsiahle plány na zvýšenie

⁵⁰Orban says would have to 'use force' if Turkey 'opens gates' to refugees. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-20]. Dostupné na: <https://www.euronews.com/2019/10/17/orban-says-would-have-to-use-force-if-turkey-opens-gates-to-refugees>

obchodu sa nerealizovali, takže sa rozhodli stanoviť ročný obchodný cieľ 6 miliárd dolárov.

Existujú však aj určité skutočnosti, ktoré by v budúcnosti mohli Maďarsku priniesť hospodárske zisky. Výraznejším výsledkom východného otvorenia je nový nákup spoločnosti MOL. Maďarská nadnárodná ropná a plynárenská spoločnosť nedávno získala takmer 10%-ný podiel v azerbajdžanskej ropnej oblasti Azeri-Chirag-Gunashli, jednej z najväčších ropných polí na svete. Spoločnosť tiež kúpila podiel na ropovode Baku-Tbilisi-Ceyhan. Akvizíciou sa MOL stala tretím najväčším partnerom v ropnom poli. Aj keď sa Maďarsko snaží nadviazať dobrý vzťah s Azerbajdžanom priamo, vzhľadom na úzke vzťahy medzi Azerbajdžanom a Tureckom, sa jeho postavenie jednoznačne posilní, ak je Budapešť v dobrom vzťahu s Ankarou.

Turecko je tiež potenciálnym partnerom Maďarska, pokiaľ ide o energetickú bezpečnosť, pretože sa stáva čoraz dôležitejšou tranzitnou krajinou pre prepravu zemného plynu a ropy do Európy. Po plánovanom zrušení ruského námorného toku Gazpromu nazývaného „South Stream“, najmä kvôli politickej opozícii v EÚ, Rusko postavilo turecký prúd, z ktorého by cez Balkán vrátane Maďarska prúdil plyn do Rakúska. To by mohlo znížiť energetickú závislosť Maďarska a vytvoriť bezpečnejšie prostredie pre krajinu. Gazprom už začal naplňovať prvý riadok TurkStream zemným plynom, zatiaľ čo komerčný plyn, ktorý bude prúdiť cez plynovod, sa mal začať do konca roku 2019.⁵¹

5.5. Problémy s migráciou

Počas migračnej krízy, ktorá vyvrcholila v roku 2015, v pomere na obyvateľstvo najviac žiadostí smerovalo do Švédska, Maďarska a Rakúska. Maďarsko funguje ako tranzitná, zdrojová a cieľová krajina pravidelnej aj nepravidelnej migrácie. Jeho geografická poloha, členstvo v Európskej únii a relatívna prosperita kolektívne pôsobia ako hnacie faktory pre migrantov zo susedných krajín vrátane etnických Maďarov. Ako členský štát EÚ tvorí časť maďarských hraníc aj vonkajšie hranice Európskej únie. Východné a juhovýchodné migračné trasy prechádzajú cez maďarské územie, pričom najaktívnejšia je trasa západného Balkánu (cez Turecko, Grécko, bývalé juhoslovenské štáty, Macedónsko, Srbsko alebo Chorvátsko do Maďarska). Pred výstavbou hraničných oplotení pozdĺž hraníc bolo Maďarsko jedným z hlavných vstupných bodov do EÚ pre

⁵¹CSERESNYÉŠ, Péter : What Could Hungary Gain with Erdogan's Friendship? [elektronický zdroj]. [cit. 2020-04-10]. Dostupné na:<https://hungarytoday.hu/what-could-hungary-gain-with-erdogans-friendship/>

migrantov, ktorí sa snažili získať prístup do iných členských štátov. Maďarská vláda okrem výstavby hraničných oplotení prijala aj niekoľko právnych zmien a doplnení určených na zníženie nelegálnej migrácie cez Maďarsko. Od ich prvého prijatia v roku 2015 tieto opatrenia znížili počet žiadostí o azyl do Maďarska a znížili počet neregulárnych hraničných priechodov po dosiahnutí maximálnej hodnoty 441 515 v roku 2015. Časom došlo k posunu v demografickom zložení tých, ktorí žiadajú o azyl v Maďarsku. V roku 2014 najpočetnejšie žiadosti o azyl prišli z Kosova, Afganistanu a Sýrie. V roku 2015 však žiadosti o azyl od sýrskych občanov a afganských občanov vzrástli, zatiaľ čo počet žiadostí o azyl od občanov z Kosova zostal pomerne konštantný. Celkový počet žiadostí klesol zo 177 135 v roku 2015 na 29 432 v roku 2016, pričom sýrske žiadosti klesli o 92%, afganské žiadosti klesli o 76% na a kosovské aplikácie poklesli o 99%. Tieto počty klesli v roku 2017 ešte nižšie. V prvom štvrtroku 2018 zostali žiadosti o azyl nízke, pričom ich bolo spolu len 280.⁵²

5.5.1. Európska migračná kríza a Maďarsko

V roku 2015 bolo Maďarsko za Gréckom druhou krajinou Európskej únie, ktorá zatýkala nelegálnych migrantov na svojich vonkajších hraniciach so 411 515 zaznamenanými prechodmi. Výstavba oplotení na oboch južných hraniciach so Srbskom a Chorvátskom v septembri a októbri 2015 však postavila Maďarsko mimo migračnej trasy západného Balkánu. Pred dokončením oplotení a začiatkom migračnej krízy v lete 2015 bol priemerný denný príchod do Maďarska 274 ľudí/deň. V mesiacoch jún, júl a august sa priemerný počet registrovaných príchodov do Maďarska zvýšil o 447% na 1 500 osôb/deň. Viaceré zmeny azylových právnych predpisov spôsobili v Maďarsku mnohé zmeny v postupoch pri príchode a celkovom zaobchádzaní so žiadateľmi o azyl a osobami pod medzinárodnou ochranou. V auguste a septembri 2015 Maďarsko spolu s dokončením plotu určilo Srbsko ako bezpečnú tretiu krajinu a umožnilo urýchlené rozhodnutie o azyle. Navyše, lezenie cez hraničný plot alebo jeho poškodenie sa stalo trestným činom, za ktorý možno uložiť trest odňatia slobody. V roku 2015 bol zavedený aj systém tranzitných zón, ktoré zostávajú jediným miestom, kam môžu migranti legálne vstúpiť do krajiny. Od polovice januára 2018 má povolený vstup do Maďarska iba jedna osoba/deň v každej

⁵²Štatistické informácie o žiadateľoch o azyl. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-05-10]. Dostupné na: <https://www.asylumineurope.org/reports/country/hungary/statistics>

tranzitnej zóne, čo pravdepodobne povedie k predĺženiu už tak dlhej čakacej doby v Srbsku.

V roku 2016 nová novela azylového zákona nariadila polícii, aby zatlačila migrantov, ktorí nelegálne vstúpili na územie a boli zadržaní do 8 km od hranice, späť na druhú stranu hraničného plotu. Následne bolo prijatých viac pozmeňujúcich a doplňujúcich návrhov na zníženie alebo potlačenie rôznych podporných mechanizmov pre žiadateľov o azyl a osoby pod medzinárodnou ochranou. V marci 2017 boli prijaté nové revízie azylového zákona, ktoré nariadili, aby boli všetci nelegálni migranti zatlačení späť na južnú hranicu. Aj keď je možné podať žiadosť o azyl iba v tranzitnej zóne, žiadatelia o azyl vrátane detí starších ako 14 rokov sú zadržiavaní počas celého konania. Uvedené azylové politiky boli na základe medzinárodného práva a práva EÚ veľmi kritizované. Z dôvodu podmienok prijímania v Maďarsku sa niekoľko členských štátov EÚ rozhodlo zastaviť transfery do Maďarska v rámci mechanizmu Dublin III. Európsky súd pre ľudské práva rozhodol, že zadržiavanie migrantov v tranzitných zónach bolo považované za porušenie práva na slobodu a napadol zákonnosť politiky väzenských stredísk.

V roku 2015 Európska komisia začala proti Maďarsku konanie vo veci porušenia právnych predpisov v oblasti azylu. Po niekoľkých krokoch, ktoré Komisia podnikla v januári 2018 Európsky súdny dvor odhalil, že rieši prípad proti Maďarsku, Českej republike a Poľsku v súvislosti s konaním o porušení povinnosti v prípade ich odmietnutia riadiť sa rozhodnutím o kvótach utečencov EÚ.⁵³

5.5.2. *Migračná politika Maďarska*

V Maďarsku je od vstupu do EÚ pozorovaný neustály nárast počtu zahraničných migrantov. Homogénny charakter spoločnosti nenútil Maďarsko vytvoriť si vlastnú stratégiu alebo koncepciu migračnej politiky. Základom jeho migračnej politiky bolo rešpektovanie voľného pohybu v rámci EÚ, podpora prisťahovania Maďarov žijúcich v susedných štátoch a opatrný prístup k migrantom z tretích krajín mimo zóny EÚ. V roku 2011 bol prijatý nový zákon o štátnom občianstve. Maďarské občianstvo sa udeľuje migrantom, ktorí môžu preukázať svoj maďarský pôvod. Výsledkom prijatia tohto zákona bol obrovský nárast počtu žiadostí o získanie maďarského občianstva.

⁵³Migration Issues in Hungary. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-04-10]. Dostupné na: <http://www.iom.hu/migration-issues-hungary>

Pokiaľ ide o pomerne pasívny prístup k azylovej a integračnej politike, možno povedať, že Maďarsko nebolo pred migračnou krízou pripravené z hľadiska svojej infraštruktúry alebo dokonca právnych predpisov na prílev veľkého počtu migrantov. Napríklad podľa Helsinského výboru bol stav budov určených na umiestnenie migrantov kritický a miestne podmienky nespĺňali ľudskú dôstojnosť. To jednoznačne viedlo k problémom, ktorým Maďarsko čelilo pred a počas migračnej krízy.

V roku 2015 bolo Maďarsko v súvislosti s migračnou krízou jedným z najväčších odporcov systému povinných kvót na prerozdeľovanie migrantov ešte pred vyjednaním na úrovni EÚ. Predseda vlády Orbán označil tento plán za šialený a nespravodlivý. V Maďarsku bolo odmietnutie európskeho práva a odpor voči prílevu migrantov silne spojené s nacionalistickou rétorikou podporovanou vládnu politiku. Po prvé, vláda vydala kontroverzný dotazník spájajúci migráciu s terorizmom a prijímajúcu európsku politiku podpory prílevu utečencov. Vládnuca strana Fidesz zverejnila plán efektívnej ochrany štátnych hraníc spojený s výstavbou hraničného plotu. Plot bol postavený na srbsko-maďarskej hranici na dĺžke 175 kilometrov.⁵⁴ V krajine sa tiež uskutočnila protimigračná mediálna kampaň, ktorej cieľom bolo odradiť žiadateľov o azyl. Predseda vlády, Orbán, vynaložil úsilie na zmenu maďarských právnych predpisov, ktoré by neumožňovali prijatie povinného systému kvót v krajine. Aby sa zmena legalizovala, najprv sa rozhodol usporiadať referendum. Účasť registrovaných voličov však bola nízka, a preto napriek pozitívnemu výsledku malo referendum iba odporúčací charakter. Odmietnutie povinných kvót bolo a stále je prioritou vlády a po neúspechu referenda vláda navrhla prijatie ústavných zmien. Návrh ústavnej zmeny nebol prijatý. Z dlhodobého hľadiska sa maďarská politika odmietla zaoberať s migračnou krízou na európskom území a uprednostnila realizáciu projektov v krajinách pôvodu alebo na migračných trasách.

Maďarsko si vybralo kontroverzné nástroje na riešenie migračnej krízy aj preto, že čelilo najväčšiemu počtu migrantov z hľadiska krajín V4 a celej EÚ z hľadiska počtu obyvateľov. Hlavným dôvodom tohto silného toku migrácie bolo umiestnenie Maďarska na primárnej migračnej ceste vedúcej zo západného Balkánu cez Maďarsko do západnej Európy predovšetkým do Nemecka. Maďarsko by nebolo schopné zvládnuť veľký počet migrantov administratívne ani logisticky. V septembri 2015 médiá ukázali, že sa v táboroch migrantov rozdeľuje jedlo takým spôsobom, že ich vyhodili do davu.

⁵⁴ FAIOLA, Anthony. *How do you stop migrants? In Hungary, with 'border hunters.'* [elektronický zdroj]. [cit. 2020-05-11]. Dostupné na: https://www.washingtonpost.com/world/europe/how-do-you-stop-migrants-in-hungary-with-border-hunters/2016/09/30/cd9736aa-818c-11e6-9578-558cc125c7ba_story.html

Problematická bola aj starostlivosť o utečencov a riešenie ich situácie na mieste. Kontroverzná výstavba plotu bola sprevádzaná použitím armády, ktorá mala proti migrantom povolené gumové strely alebo slzný plyn. Primárnym argumentom vlády, ktorý odôvodňoval tento postoj k migrantom, bolo úsilie o ochranu maďarského obyvateľstva a maďarských hraníc. Po tom, ako Nemecko opustilo dublinský systém pre utečencov zo Sýrie, boli špeciálne vlaky pre migrantov smerujúcich do západnej Európy poslané z Maďarska, bez ohľadu na skutočnosť, že títo utečenci nemali príslušné doklady. Predseda vlády, Orbán, obvinil Nemecko z urýchlenia migračnej vlny do Európy.

Tvrdý postoj proti mechanizmom premiestnenia zostal neporušený a Maďarsko preto podľa stanovených povinných kvót neakceptovalo žiadnych utečencov. Maďarsko spolu so Slovenskom vnímalo kvóty ako nástroj, ktorý ohrozuje ich štátnu suverenitu a pripojili sa k sťažnosti podanej proti rozhodnutiu o zavedení mechanizmu povinného premiestnenia. V septembri 2017 však Európsky súdny dvor (ESD) vydal rozhodnutie o zamietnutí predloženej sťažnosti, na základe ktorého musia všetky členské štáty, konať v súlade s rozhodnutím Rady Európy.⁵⁵

⁵⁵ BAUEROVÁ, Helena. *Migration Policy of the V4 in the Context of Migration Crisis*. Politics in Central Europe ISSN: 1801-3422

Záver

Podľa všeobecnej definície, zahraničná politika je súhrnom aktivít potrebných na zabezpečenie všeobecného blaha národa, vlastnej záujmovej skupiny alebo politickej strany v zahraničnej oblasti štátu. Určuje smer, ktorým štát presadzuje svoje záujmy v zahraničí. Žijeme v stále sa meniacom, globalizovanom svete a z toho vyplýva, že naše prostredie je schopné veľmi rýchlo a často sa meniť. Presne tieto časté zmeny charakterizujú aj zahraničnú politiku štátov, a preto je dôležité sledovať tieto vzťahy. Rôzne diania vo svete nepriamo ovplyvňujú aj vnútornú politiku krajín. A naopak vnútorná politika, a politické zariadenie krajiny sa odzrkadľuje aj na zahraničných partneroch a vzťahoch. Presne z tohto úzkeho spojenia zahraničnej a vnútornej politiky sa vytvára celkový obraz o politike daného štátu. Tento obraz sa prezentuje vo svete, a podľa neho sa vytvárajú vzťahy a partnerstvá medzi štátmi. Preto je podľa môjho názoru veľmi dôležité sledovať zahraničnú aj vnútornú politiku štátov, aby sme získali prehľad o tom kam naša krajina smeruje.

Práve s touto problematikou sme sa zaoberali v bakalárskej práci. Naším hlavným cieľom bolo charakterizovať súčasnú zahraničnú politiku Maďarska a analyzovať jeho stratégie a ciele, ktorými vykonáva zahraničnú politiku. V práci sme splnili tri čiastkové ciele, ktoré podporili prínos hlavného cieľa. Parciálne ciele boli nasledovné: charakteristika vzťahov Maďarska a Európskej únie, komparácia Maďarska vo Vyšehradskej skupine v roku 2010 a dnes, charakteristika vzťahov Maďarska s krajinami mimo EÚ. Pre charakteristiku vzťahov sme určili desaťročné vymedzenie, čiže medzi rokmi 2010 až 2020. V roku 2011 nastala v maďarskej politike veľká zmena, keďže sa vytvorila nová vláda na čele s novým premiérom Viktorom Orbánom. Pre lepšiu analýzu sme postupovali chronologicky v každej kapitole. Najprv sme opisovali prvé roky novej vlády, ich zahraničnopolitické priority a celkovo postavenie krajiny v Európskej únii ako aj vo svete. V druhej časti každej kapitoly sme prechádzali na súčasné obdobie, a sledovali sme súčasné zahraničnopolitické priority, politické smerovanie a taktiež vnímanie Maďarska svetovými lídrami.

Prínosom záverečnej práce je celkový obraz o súčasnom stave maďarskej zahraničnej politiky. Dostávame v nej odpovede napríklad aj na nasledujúce otázky: Prečo sa orientujú zahraničné vzťahy na Rusko? Aký má vzťah maďarský a turecký premiér?

Prečo je pozastavené členstvo maďarskej strany Fidesz v Európskom parlamente? alebo, Ako zvládlo Maďarsko migračnú krízu?

Hlavný cieľ záverečnej práce sa splnil, pretože sa nám podarilo vytvoriť súhrnný obraz o súčasnom stave zahraničnej politiky. Charakterizovali sme aj vzťahy s Európskou úniou a zistili sme, že postavenie Maďarska v tejto integrácii sa nevyvíja pozitívne. Niektoré hodnoty, ktoré považuje únia za základné Maďarská vláda odmieta, a tým pádom medzi nimi vznikajú časté spory. Ďalším parciálnym cieľom bola komparácia postavenia Maďarska vo Vyšehradskej štvorke v roku 2010 a dnes. Keďže činnosť tohto zoskupenia je podľa nášho názoru v posledných rokoch nevýrazná, analyzovali sme postoj V4 počas migračnej krízy. Počas krízy Maďarsko vyslovilo nesúhlas s EÚ a za týmto názorom stáli aj ostatné štáty V4 a úzko spolupracovali na vyriešení tejto hrozby. Posledným parciálnym cieľom bola charakteristika vzťahov s krajinami mimo EÚ. Na komparáciu sme si vybrali štáty ako Spojené štáty, Rusko a Turecko. Síce tieto krajiny sú obrovské oproti Maďarsku, ich lídri majú podobné hodnoty a predstavy o fungovaní štátu. Tieto vzťahy nie sú prospešné pre Maďarsko podľa liberálnych politikov. Naopak politici, ktorí zastávajú illiberálnu demokraciu, ktorú v podstate vytvoril maďarský premiér Viktor Orbán, oslavujú tieto, skôr východné partnerstvá. Presne tieto partnerstvá spadajú pod politiku „východného otvárania“, ktorá je presnejšie definovaná v piatej kapitole. V tejto kapitole analyzujeme aj migračnú krízu a jej súvislosti s Maďarskom. Voči migračnej kríze malo Maďarsko asi najkontroverznejší postoj zo všetkých Európskych štátov.

Na záver sme si vybrali myšlienku Johna Fitzgeralda Kennedyho, bývalého prezidenta Spojených štátov, ktorá dokazuje dôležitosť poznania zahraničnej politiky. *„Domáca politika nás môže iba poraziť; zahraničná politika nás môže zabiť.“*

Zoznam použitej literatúry

Knižné zdroje

1. JAKAB, András. – URBÁN, László. *Hegymenet. Társadalmi és politikai kihívások Magyarországon*. Budapest: Osiris Kiadó, 2017, 469 s. ISBN 9789632762869
2. KÓSA, András. *Orbán Viktor, a káosz embere*. Budapest: Noran Libro Kiadó, 2018, 299 s. ISBN 9786155761478
3. LENDVAI, Paul. *Hungary between democracy and authoritarianism*. New York: Columbia University Press, 2012. 256 s. ISBN 9780199327737
4. MAGYAR, Bálint. *A magyar maffiaállam anatómiája*. Budapest: Noran Libro Kiadó, 2015, 308 s. ISBN 9786155513183
5. MARJÁN, Attila. a kol.. *Magyarország első évtizede az európai unióban 2004-2014*. Budapest: Nemzeti közszolgálati egyetem, 2014. 574 s. ISBN 9786155305429

Vedecké články

1. BAUEROVÁ, Helena. *Migration Policy of the V4 in the Context of Migration Crisis*. Politics in Central Europe ISSN 1801-3422
2. KURUCZ, Milan. *Stratégia maďarskej zahraničnej politiky: zámery a realita. Medzinárodné vzťahy: vedecký časopis pre medzinárodné politické, ekonomické, kultúrne a právne vzťahy*. Bratislava: Fakulta medzinárodných vzťahov EU, 2012, 10(1), 87-107. ISSN 1336-1562

Elektronické zdroje

1. Activities of the Hungarian Presidency of the Visegrad Group July 2009–June 2010 [elektronický zdroj]. [cit. 2020-04-11]. Dostupné na: <http://www.visegradgroup.eu/documents/annual-reports/2009-2010-hungarian-110412>

2. A Test for the European Union. . [elektronický zdroj]. [cit. 2020-02-13]. Dostupné na: https://www.nytimes.com/2014/08/02/opinion/a-test-for-the-european-union.html?_r=3#_=_
3. BAYER, Lili – WANAT, Zosia : *Center-right MEPs turn against Hungary's Fidesz.* [elektronický zdroj]. [cit. 2020-04-12]. Dostupné na: <https://www.politico.eu/article/center-right-meps-turn-against-fidesz-hungary-orban/>
4. BERNEK, Ágnes : Hazánk keleti nyitás politikája és a 21. századigeopolitikai stratégiák összefüggései. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-19]. Dostupné na: https://kki.hu/assets/upload/06_Berneke_Agnes.pdf
5. BRZOZOWSKI, Alexandra : Hungary and Ukraine exchange warnings over Transcarpathia. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-07]. Dostupné na: <https://www.euractiv.com/section/eastern-europe/news/hungary-and-ukraine-exchange-warnings-over-transcarpathia/>
6. BOZÓKI, András. "The Transition from Liberal Democracy: The Political Crisis in Hungary " [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-25]. Dostupné na : www.mediationsjournal.org/articles/the-transition-from-liberal-democracy.
7. CSERESNYÉS, Péter : What Could Hungary Gain with Erdogan's Friendship? [elektronický zdroj]. [cit. 2020-04-10]. Dostupné na: <https://hungarytoday.hu/what-could-hungary-gain-with-erdogans-friendship/>
8. Defence spending to break all previous records. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-24]. Dostupné na: <https://www.kormany.hu/en/ministry-of-defence/news/defence-spending-to-break-all-previous-records>
9. Defying Soviets, Then Pulling Hungary to Putin. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-05-10]. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2014/11/08/world/europe/viktor-orban-steers-hungary-toward-russia-25-years-after-fall-of-the-berlin-wall.html>
10. DE LA BAUME, Maia, BAYER, Lili : *Tusk warns of state power grabs after Orbán move.* [elektronický zdroj]. [cit. 2020-04-22]. Dostupné na: <https://www.politico.eu/article/donald-tusk-to-epps-viktor-orban-supporters-reconsider-expelling-his-fidesz-party/>
11. DOROSZ Dávid : *Don't trust Hungary's conservative greenwashing.* [elektronický zdroj]. [cit. 2020-04-22]. Dostupné na: <https://www.politico.eu/article/dont-trust-viktor-orban-hungary-conservative-greenwashing/>

12. Dr. VARGA, Imre : *Development of the Hungarian Foreign Policy in the Last Ten Years* [elektronický zdroj]. [cit. 2020-04-10]. Dostupné na: <http://www.nsf-journal.hr/Portals/0/Dokumenti/Volume%201,%20Number%202,%20%20Summer%202000/07Varga.pdf>
13. EISENCHTETER, Jules : *"The 'Hungarization' of the Visegrad Group is harmful to the rest of Central Europe"* [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-25]. Dostupné na: <https://kafkadesk.org/2019/01/24/the-hungarization-of-the-visegrad-group-is-harmful-to-the-rest-of-central-europe/>
14. Ekonomická informácia o teritóriu. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-20]. Dostupné na :
<https://www.mzv.sk/documents/10182/620840/Ma%C4%8Farsko++ekonomick%C3%A1+inform%C3%A1cia+o+terit%C3%B3riu+2019>
15. FAIOLA, Anthony. How do you stop migrants? In Hungary, with 'border hunters.' [elektronický zdroj]. [cit. 2020-05-11]. Dostupné na: https://www.washingtonpost.com/world/europe/how-do-you-stop-migrants-in-hungary-with-border-hunters/2016/09/30/cd9736aa-818c-11e6-9578-558cc125c7ba_story.html
16. GARTON ASH, Timothy : Europe must stop this disgrace: Viktor Orbán is dismantling democracy. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-11]. Dostupné na: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2019/jun/20/viktor-orban-democracy-hungary-eu-funding>
17. GYÖRI, Enikő : *Válság közben, elnökség után –budapesti pillantás Európa közeli jövőjére.* [elektronický zdroj]. [cit. 2020-04-20]. Dostupné na: https://kki.hu/assets/upload/Kulugyi_Szemle_2011_04_Velseg_kezben_elnekseeg_u_.pdf
18. Hungary Orban: Europe's centre-right EPP suspends Fidesz. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-04-12]. Dostupné na: <https://www.bbc.com/news/world-europe-47622921>
19. Hungary seeks a multidimensional foreign policy. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-23]. Dostupné na: <https://www.euractiv.com/section/global-europe/opinion/hungary-seeks-a-multidimensional-foreign-policy/>
20. <https://data.worldbank.org/country/hungary>
21. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013IP0315&from=EN>

22. KIGSLEY, Patrick : *Hungary's Leader Was Shunned by Obama, but Has a Friend in Trump*. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-15]. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2018/08/15/world/europe/hungary-us-orban-trump.html>
23. KREKÓ, Péter : Why Is Hungary Blocking Ukraine's Western Integration? [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-07]. Dostupné na: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/why-is-hungary-blocking-ukraine-s-western-integration/>
24. LIPPMAN, Daniel : *'America First' meets 'Hungary First,' but White House wary of love fest*. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-15]. Dostupné na: <https://www.politico.com/story/2019/05/12/hungary-trump-viktor-orban-1317657>
25. Magyar külpolitika az uniós elnökség után. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-04-22]. Dostupné na: https://brexit.kormany.hu/download/4/c6/20000/kulpolitikai_strategia_20111219.pdf
26. MÁRKOS, Imre Örs : *Trump-Orbán csúcstalálkozó: a két kormány viszonya még sohasem volt ilyen jó*. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-23]. Dostupné na: <https://www.origo.hu/nagyvilag/20190507-hatalmasat-fejlodek-az-amerikai-magyar-kapcsolatok-obama-bukasa-ota.html>
27. Migračná politika. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-05-11]. Dostupné na: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/152/immigration-policy>
28. Migration Issues in Hungary. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-04-10]. Dostupné na: <http://www.iom.hu/migration-issues-hungary>
29. MORVAY, Peter : Putin a Orbán sa zhodnú úplne na všetkom. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-19]. Dostupné na: <https://dennikn.sk/674064/putin-a-orban-sa-zhodnu-uplne-na-vsetkom/>
30. Nebyť Maďarska, Európa by už bola mŕtva, kritizuje Orbán Brusel. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-05-11]. Dostupné na: <https://hnonline.sk/svet/833906-nebyt-madarska-europa-by-uz-bola-m-tva-kritizuje-orban-pristup-unie-k-utecencom>
31. N. RÓZSA, Erzsébet : Hungary external relations. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-04-15]. Dostupné na: <http://www.europeum.org/data/articles/hu-external-relations.pdf>
32. Orbán says would have to 'use force' if Turkey 'opens gates' to refugees. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-20]. Dostupné na:

<https://www.euronews.com/2019/10/17/orban-says-would-have-to-use-force-if-turkey-opens-gates-to-refugees>

33. Orbán: Strategic Partnership with Moldova in EU's interest. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-05-10]. Dostupné na: <https://hungarytoday.hu/orban-strategic-partnership-moldova-eu-interest/>
34. PM Orbán: Hungary-US cooperation "a story of success". [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-24]. Dostupné na: <http://abouthungary.hu/blog/pm-orban-hungary-us-cooperation-a-story-of-success/>
35. President Trump on the "very good" relationship with Hungary: PM Orbán has done the "right thing" on immigration. . [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-24]. Dostupné na: <http://abouthungary.hu/news-in-brief/president-trump-on-the-very-good-relationship-with-hungary-pm-orban-has-done-the-right-thing-on-immigration/>
36. ROHAC, Dalibor : Hungary and Poland Aren't Democratic. They're Authoritarian. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-02-13]. Dostupné na: <https://foreignpolicy.com/2018/02/05/hungary-and-poland-arent-democratic-theyre-authoritarian/>
37. State Secretary: The US and Hungary fight for common values. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-24]. Dostupné na: <http://abouthungary.hu/news-in-brief/state-secretary-the-us-and-hungary-fight-for-common-values/>
38. STROBAN Fanni : *Climate Protection Is New Sexy: How Green is Hungary?*. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-04-22]. Dostupné na: <http://4liberty.eu/climate-protection-is-new-sexy-how-green-is-hungary/>
39. SZALAI, Pavol : Maďarskú atómkú, ktorú financujú Rusi, „už nič nezastaví“ [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-19]. Dostupné na: <https://euractiv.sk/section/jadrova-energia/news/madarsku-atomku-ktoru-financuju-rusi-uz-nic-nezastavi/>
40. Štatistické informácie o žiadateľoch o azyl. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-05-10]. Dostupné na: <https://www.asylumineurope.org/reports/country/hungary/statistics>
41. THE ANATOMY OF ILLIBERAL STATES: ASSESSING AND RESPONDING TO DEMOCRATIC DECLINE IN TURKEY AND CENTRAL EUROPE. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-19]. Dostupné na: <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2019/02/illiberal-states-web.pdf>

42. The Orbán years: A look back on one decade of unchecked power and mixed results. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-03-25]. Dostupné na: <https://kafkadesk.org/2020/01/29/the-orban-years-a-look-back-on-one-decade-of-unchecked-power-and-mixed-results/>
43. VÉGH, Zsuzsanna : *Hungary for more: Viktor Orbán's new European battles*. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-04-21]. Dostupné na: https://www.ecfr.eu/article/commentary_hungary_for_more_viktor_orbans_new_european_battles
44. Viktor Orban's Perversion of Democracy in Hungary. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-02-13]. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/2018/04/05/opinion/viktor-orban-hungary-election.html?searchResultPosition=15>
45. ZEROFSKY, Elisabeth : *Viktor Orbán's Far-Right Vision for Europe*. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-04-21]. Dostupné na: <https://www.newyorker.com/magazine/2019/01/14/viktor-orbans-far-right-vision-for-europe>
46. ZGUT, Edit – CSEHI, Robert : Populizmus v Maďarsku a Poľsku: Rovnaké tóny, odlišný orchester. [elektronický zdroj]. [cit. 2020-02-13]. Dostupné na: <https://euractiv.sk/section/buducnost-eu/opinion/populizmus-v-madarsku-a-polsku-rovnake-ony-odlisny-orchester/>